

Future studies of the necessity of strengthening the sense of security in choosing Ilam province as a tourist destination

Mojtaba Attarzadeh ¹

1- Associate Professor, Political Science, Isfahan University of Art, Isfahan, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Article type: Research Article Received: 2024/05/24 Accepted: 2024/09/24 pp: 67- 86 Keywords: Tourism; Sense of security; Negative perception; Mental image; Ilam.	The close relationship between security and tourism development in areas with natural and historical attractions is an undeniable category. Ilam province has a bright future for the development of tourism due to its natural attractions and the dense forests of Western Zagros and the presence of abundant water resources, as well as the favorable tourism climate and the presence of many historical attractions such as castles, temples, fire temples and towers. Despite the abundance of such attractions in that region, it seems that the feeling of lack of necessary security among tourists has caused a lack of chance to choose it as a travel destination. The present developmental-applied research with a descriptive-analytical method aims at answering the main question "Why is not the desire of tourists to choose Ilam as a travel destination due to the abundance of its attractions, despite the existence of many tourist attractions and relatively sufficient security?" In order to test the validity of the hypothesis "the existence of socio-political factors leading to a feeling of insecurity, prevents the drawing of a clear picture of Ilam, and has caused this province to be removed from the choice of tourists", data has been collected in the form of documents and libraries. This research proves that attention to identifying and eliminating political, social and environmental risks in this border province will improve the mental image of tourists and their willingness to choose Ilam as a travel destination, and as a result, the tourism industry of the region will flourish in the future.
	Citation: Attarzadeh, M. (2024). Future studies of the necessity of strengthening the sense of security in choosing Ilam province as a tourist destination. <i>Journal of Geography and Regional Future Studies</i>, 2(3), 67-86. © The Author(s). DOI: https://doi.org/10.30466/grfs.2024.55366.1062 DOR: https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1403.2.3.4.9 Publisher: Urmia University.

¹ **Corresponding author:** Mojtaba Attarzadeh, **Email:** mattarzadeh1@gmail.com, **Tell:** +989131104840

Extended Abstract

Introduction

Considering the two-way relationship between tourism and national security, a more positive image of each country and region in public opinion is necessary to take measures to ensure the perception of security among tourists and therefore attract more tourists. Exploring the determining role of the sense of security as a basic precondition in choosing the border region of Ilam as a tourist destination is clearly revealed; Especially considering the fact that the long border of this province with Iraq and the existence of suitable markets in the neighboring country as well as the high traffic route of the pilgrimage caravans of the country to the shrines of the Highnesses have provided a valuable opportunity for economic revival and investment through tourism in this province. Although the security indicators of this province are not in a bad or critical situation compared to other provinces, the feeling of insecurity caused by the specific issues of this border region can seriously affect the success of tourism development plans and attracting domestic and foreign capital in this area. Based on this, the importance of future studies of the effective factors in distorting the mental image of tourists' sense of security, which overshadows the future development of tourism in this border province, clarifies the necessity of conducting the present research. In this regard, the main goal of this research is future studies of the effective factors in distorting the mental image of the sense of security of tourists in Ilam Province.

Methodology

The current research, based on a descriptive-analytical methodology, examines the impact of the feeling of security on the choice of a tourist destination on the one hand and the effective factors in making the border province of Ilam appear unsafe in the eyes of those who wish to travel to this region. This article aims to answer the question about how the feeling of insecurity affects the choice of Ilam as a tourist destination. The present research, which is considered to be applied and cognitive research based on its purpose, has two general dimensions: a) the effect of security on the choice of the tourist destination and b) the fields affecting the feeling of insecurity in the border province of Ilam, which has a negative effect on the selected image in the mental image of tourists. These will be investigated by collecting information through a library study.

Results and discussion

Tourism as one of the first economic activities in the world with income generation is constantly expanding. Since the rapid growth of tourism in the

world and the benefits resulting from it are such that after the Second World War, the total amount of income obtained from this sector was estimated to be about 5000 billion dollars. In this vein, the image of security formed in the minds of tourists is very significant. Based on the concept of visualization, the images and mental perceptions of people that are manifested in objects during a process are far more important than what is visible to the eye in determining their behavior. In fact, positive or negative depictions will transform attitudes and shape behaviors accordingly. For this reason, according to the differences between security and the feeling of security, depending on the type of mental perception of people, it becomes important in such a way that, despite taking the necessary measures to establish security in a society, when the citizens do not feel this way, the symptoms of insecurity become evident in their actions and behavior. As a result, security and feelings of security are not the same. The feeling of security is the psychological and social dimension of security. Possibly a place is safe, but for various reasons, including a history of insecurity or negative publicity, people feel insecure there; Or, on the contrary, it is an unsafe place, but there is a sense of security in it due to the good history of security and positive media publicity. Favorable environmental quality is one of the most important factors in the formation of a positive mental image and a sense of security towards tourist destinations. Perceived environmental quality can be examined from two dimensions of tangible and intangible factors. Perceived tangible factors can include the physical and tangible environment such as furniture, the attractiveness of the appearance and the beauty of the place, the cleanliness of the environment, quality accommodation centers, temperature and the amount of noise pollution. Intangible factors also mean things that cannot be seen with the eyes, we can mention the close relationship between local people and tourists, the tourist's perception of the amount of information about services to tourists and especially the feeling of security. Among the factors affecting the tourists' environmental perception of Ilam province, which distorts the mental image and ultimately creates a negative image regarding the choice of this province as a tourist destination, is the weak tourism infrastructure, especially in the field of communication routes. It has a direct effect on attracting or repelling land tourists. One of the most important basic factors in the mobility of the tourism sector is the improvement and development of standard and dignified communication ways. Intercity roads in the province are mostly rough and

narrow. Also, with the current slow process in the social, economic and cultural development of this border area and the continuation of geographic, economic, social and political restrictions and injustices in the border areas of Ilam province with internal and external sources, the increasing trend of insecurity in the form of problems such as smuggling various kinds of goods, especially trade in arms and ammunition, have been created due to the social context.

Conclusion

Today, the traditional concept of the border as a meeting point of domestic forces and foreign enemies is no longer relevant, therefore, we should count on other effective components in providing stable security of border areas. Establishing security at the borders is not necessarily strengthening border fortifications for deterrence, but by considering economic, cultural and social factors, it is possible to create a safe environment, prevent border disturbances and create a sense of security for the residents of these areas, which is reflected in reducing social anomalies and creating a safe

environment which leads to the development of the society and the establishment of tourism infrastructure, after which, we can expect the improvement of the mental attitude and the increase of tourists' willingness to choose this border province as a travel destination. The training of competent human resources in the tourism department familiar with the region to introduce the tourist attractions of the province through news sites and other means of information can be effective in improving the selective image in the mental image of the tourists of the province.

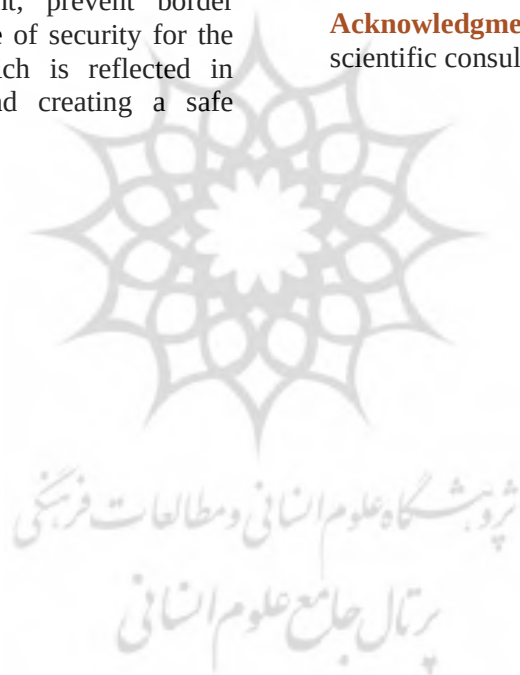
Declarations

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest: The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

آینده‌پژوهی ضرورت تقویت احساس امنیت در انتخاب استان ایلام به عنوان مقصد گردشگری

مجتبی عطارزاده^۱ ID

۱- دانشیار علوم سیاسی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

دریافت:

۱۴۰۳/۰۳/۰۴

پذیرش:

۱۴۰۳/۰۷/۰۳

صص:

۸۶-۶۷

واژگان کلیدی:

گردشگری،

احساس امنیت،

ادراک منفی،

تصویر ذهنی،

ایلام.

چکیده

ارتباط تنگاتنگ امنیت با توسعه گردشگری در مناطق برخوردار از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی، مقوله‌ای انکارناپذیر است. استان ایلام با دارا بودن جاذبه‌های طبیعی و جنگل‌های انبوه زاگرس غربی و وجود منابع آبی بسیار فراوان و همچنین برخورداری از اقلیم توریسم مساعد گردشگری و وجود جاذبه‌های تاریخی فراوان از جمله قلعه‌ها، معابد، آتشکده‌ها و برج‌ها، آینده روشنی برای توسعه گردشگری این منطقه را نوید می‌دهد. به‌رغم وفور چنین جاذبه‌هایی در آن منطقه، به نظر می‌رسد احساس فقدان امنیت لازم در گردشگران، سبب عدم اقبال کافی در انتخاب آن به‌عنوان مقصد سفر گردیده است. پژوهش توسعه‌ای-کاربردی حاضر با روش توصیفی-تحلیلی با هدف آینده‌پژوهی و پاسخگویی به سؤال اصلی «چرا به‌رغم وجود جاذبه‌های فراوان گردشگری و امنیت نسبتاً کافی، رغبت گردشگران به انتخاب ایلام به‌عنوان مقصد سفر، به فراوانی جاذبه‌های آن نیست؟» و به‌منظور آزمون صحت فرضیه «وجود عوامل اجتماعی-سیاسی منجر به احساس عدم امنیت مانع از ترسیم تصویر روشنی از ایلام، سبب حذف این استان از انگاره‌های انتخاب گردشگران گردیده است»، اقدام به گردآوری داده‌ها به‌صورت اسنادی و کتابخانه‌ای نموده است. یافته‌های این پژوهش گواه آن است که اهتمام به شناسایی و رفع مخاطرات سیاسی، اجتماعی و محیطی در این استان مرزی، بهبود تصویر ذهنی گردشگران و رغبت آنان به انتخاب ایلام به‌عنوان مقصد سفر و در نتیجه، شکوفایی صنعت گردشگری منطقه در آینده را در پی خواهد داشت.

استناد: عطارزاده، مجتبی. (۱۴۰۳). آینده‌پژوهی ضرورت تقویت احساس امنیت در انتخاب استان ایلام به عنوان مقصد گردشگری. فصلنامه جغرافیا و آینده‌پژوهی منطقه‌ای، ۲(۳)، ۸۶-۶۷.

ناشر: دانشگاه ارومیه.

DOI: <https://doi.org/10.30466/grfs.2024.55366.1062>

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1403.2.3.4.9>

مقدمه

گردشگری به‌عنوان بزرگ‌ترین و پررونق‌ترین صنعت جهان با توجه به فرآیند جهانی شدن و انقلاب ارتباطات در قرن بیست و یکم، از جمله صنایع پیشتاز بشمار می‌رود که سیر صعودی آن ادامه دارد. گردشگری یک قدرت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی بزرگ و البته پدیده‌ای سیاسی است که بنابر عقیده پک و لپی، طبیعت آن در هر جامعه‌ای، متأثر از عوامل پیچیده و در هم بافته سیاسی و همچنین ویژگی‌های جغرافیایی است که دیگران را مجذوب خود می‌کند (Das & Dirieno, 2012: 482).

در این بین، تمدن کهن ایرانی با برخورداری از ظرفیت‌های متنوع فرهنگی، تاریخی و طبیعی گردشگری، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های مناسبی همچون آثار تاریخی تمدن باستان ایرانی و اسلامی، چشم‌اندازهای طبیعی، آب‌وهوای متنوع و تنوع فرهنگی، ضرورت بهره‌برداری از گردشگری به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین منابع درآمدی کشور و نیز یکی از مهم‌ترین عرصه‌های فعالیت اقتصادی و عاملی مؤثر در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور را ایجاب می‌نماید. به تأیید سازمان یونسکو، ایران، از نظر آثار تاریخی و فرهنگی در میان هشت کشور نخست جهان جای دارد و از منظر جاذبه‌های طبیعت‌گردی و تنوع اقلیمی جزو پنج کشور برتر دنیاست. با همه این‌ها در کشور ما از این مواهب الهی به نحو مناسبی بهره‌برداری و سودآوری نشده است (Das, 2003: 41). واقعیت امر، حاکی از عدم رشد این صنعت در ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان است (Dakhili Kahnemoie, 2003: 20).

با وجود همه قابلیت‌های مذکور، بنا به گزارش سازمان جهانی گردشگری در سال ۲۰۱۳، سهم نسبی بازار جهانی کشور از صنعت گردشگری به دلیل بی‌بهره ماندن بسیاری از نقاط ایران به‌رغم وجود جاذبه‌های فراوان (از جمله ایلام)، حتی از گردشگران داخلی، کمتر از یک درصد بوده است (Akbari et al, 2014: 38). پائین بودن این رقم ضمن نشان دادن عدم توجه جدی تصمیم‌گیرندگان به اهمیت گردشگری در اقتصاد کشور، حکایت از آن دارد که تلاش جهت شناخت و درک بیشتر این صنعت و عوامل مؤثر بر افزایش جذب گردشگر و درآمد گردشگری، در حد مقدماتی باقی‌مانده است که کاهش شمار گردشگرانی که به‌رغم صرفه اقتصادی علاوه بر جاذبه‌های ناب گردشگری، کشورهای دیگر را در دایره انتخاب خود جایگزین ایران نموده‌اند، شهادی بر اثبات این مدعاست. طبق آمار سازمان جهانی گردشگری، سهم مستقیم سفر و گردشگری بر تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۴، ۲۳۷ هزار و ۱۲۱ میلیارد ریال (۲/۳ درصد از کل تولید ناخالص داخلی) بوده است. بر اساس این گزارش، ایران در بین ۱۸۴ کشور جهان و بعد از کشورهایی همچون لبنان، اردن، سوریه، ترکیه، پاکستان، عمان و عربستان سعودی، جایگاه ۱۳۵ را به خود اختصاص داده بود. در همان سال (۲۰۱۴) صادرات گردشگری ایران (درآمد حاصل از راه گردشگران ورودی به کشور) بالغ بر ۲۴۹۰۳/۴ میلیارد ریال (۱/۱ درصد از کل صادرات) بوده که با فاصله سه و نیم درصدی از میانگین خاورمیانه، در رتبه ۱۷۲ جهان و ذیل کشورهایی نظیر اردن، ترکیه، لبنان، مصر، عمان، پاکستان و عربستان سعودی قرار داشته است (Donyaye Eghtesad Newspaper, 2018).

هر چند صنعت گردشگری ایران به دلیل مشکلات سیاسی در سطح بین‌المللی به‌ویژه نقض برجام توسط آمریکا دستخوش آسیب جدی و کاهش حضور گردشگران خارجی گردید تا جایی که آمار بازدید از ایران در تابستان ۹۷ نسبت به سال قبل، ۸۰ درصد تقلیل پیدا کرد (Mehrabi et al, 2018: 8)، اما مقایسه جایگاه گردشگری در ایران با دیگر کشورهای منطقه، از واقعیت عدم اهتمام جدی به جایگاه این صنعت ارزش‌آور در اقتصاد کشور، پرده بر می‌دارد. به‌عنوان نمونه گرچه ترکیه بر اساس شاخص‌های رقابتی در صنعت توریسم در رتبه ۴۳ قرار دارد، اما یکی از ۱۰ کشور برتر توریستی جهان است که در سال ۲۰۱۸، رتبه ششم برترین کشورهای گردشگرپذیر را از آن خود کرد. این کشور در سال ۲۰۱۸ با رشد ۶ درصدی، پذیرای ۴۶ میلیون گردشگر خارجی و کسب درآمد ۲۵ میلیارد دلاری حاصل از گردشگری بین‌المللی بود! این در حالی است که ترکیه در سال ۲۰۱۹ نیز با رشد ۱۲ درصدی پذیرای بیش از ۵۱ میلیون توریست خارجی بوده و به درآمد ۳۰ میلیارد دلاری دست‌یافته است. مطابق اعلام مرکز مطالعات خلیج فارس در سال ۲۰۱۹، بیشترین گردشگران خارجی ترکیه به آنتالیا جذب و در آن سال ۱۶ میلیون گردشگر وارد این شهر شده است. در سال ۲۰۲۱ میلادی (شیوع کرونا) و به‌رغم کاهش شمار بازدیدکنندگان به رقم ۹ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر، درآمدی بالغ بر ۷ میلیارد دلار عاید آن کشور نمود؛ این در حالی است که کل درآمد ارزی سالانه ایران از محل فروش نفت به‌واسطه تحریم‌ها، چیزی حدود ۳ تا ۴ میلیارد دلار بوده است (Egresi, 2021: 302). این بدان معناست که فقط یک استان ترکیه (و نه کل آن کشور) از محل گردشگری، دو برابر درآمد نفتی ایران کسب درآمد کرده است! (Amir Azodi, 2021).

واقع آن است که به‌رغم برخورداری گردشگران خارجی از امنیت کافی در ایران، اما تلاش‌چندانی برای ایجاد احساس امنیت گردشگران خارجی در جهت خنثی‌سازی تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی بر علیه ایران و نیز معرفی مناسبی از جاذبه‌ها و پتانسیل‌های گردشگری انجام نگرفته و نمی‌گیرد تا با افزایش حجم گردشگران خارجی، عقب‌ماندگی صنعت گردشگری کشور جبران گردد. تصویر شکل‌گرفته از ایران در اذهان عمومی نقش مهمی در انتخاب آن به‌عنوان مقصد گردشگری دارد و با توجه به آن که ادراک از واقعیت مهم‌تر از واقعیت است، بررسی پنداشت‌ها، تصورات و تصویر ذهنی

ادراک‌شده از ایران به عنوان یک مقصد گردشگری تا آن حد که هنوز بسیاری از خارجی‌ها ایران را بخشی از افغانستان یا عراق تصور می‌کنند، اهتمام جدی به شکل‌گیری تصویری مثبت و عاری از ناامنی در ذهن گردشگران خارجی، می‌تواند نقشی مؤثر در توسعه و رونق صنعت گردشگری و بازیابی جایگاه راهبردی آن در اقتصاد کشور ایفا نماید.

این سوءبرداشت و این تصویر نادرست، ناخواسته دامن‌گیر استان‌های مرزی همچون ایلام نیز شده است؛ به‌ویژه که این استان به دلیل تهدیدات اجتماعی - اقتصادی مانند نرخ بالای بیکاری، طلاق، خودکشی و تهدیدات نظامی مانند وجود گروهک‌های تروریستی و معاند نظام و فعالیت‌های آن‌ها به‌ویژه مناطق شمالی استان، ناامنی در کشور همسایه عراق، گروهک‌های تکفیری و وفور حمل و استفاده نابجا از سلاح گرم در استان با توجه به سهولت وارد نمودن آن از طریق قاچاق از مرز عراق به‌منظور دفاع از احشام و اموال و انتقام‌گیری‌های شخصی و قومی (Abdolrahmani et al, 2018)، شائبه بی‌ثباتی و ناامنی را طی چند سال اخیر شدت بخشیده و در نتیجه، ضریب امنیتی پایین‌تر این منطقه نسبت به دیگر استان‌های کشور را تداعی کرده است. این مسائل با پیامدهای امنیتی ناخوشایندی که برای این منطقه به همراه داشته، بر کمیت و تعداد گردشگر در این استان مرزی، تأثیری منفی گذارده است. در اثر این احساس ناامنی، استان ایلام به‌رغم برخورداری از جاذبه‌های طبیعی و جنگل‌های انبوه زاگرس غربی و وجود منابع آبی بسیار فراوان و همچنین دارا بودن اقلیم توریسم مساعد گردشگری و وجود جاذبه‌های تاریخی فراوان از جمله قلعه‌ها، معابد، آتشکده‌ها و برج‌ها که می‌تواند از عوامل توسعه گردشگری در این منطقه به‌حساب آید، رونق چندانی در این عرصه را تجربه ننموده است.

با در نظر گرفتن رابطه‌ای دو سویه بین گردشگری و امنیت ملی، به‌گونه‌ای که با اتخاذ تمهیداتی جهت تأمین احساس و ادراک امنیت نزد گردشگران و در نتیجه جذب گردشگر بیشتر به همان نسبت تصویر مثبت‌تری از هر کشور و منطقه‌ای در افکار عمومی ترسیم خواهد شد، ضرورت کاوش در خصوص نقش تعیین‌کننده احساس امنیت به‌مثابه پیش‌شرطی اساسی در انگاره انتخاب این منطقه از کشورمان به‌عنوان مقصد گردشگری به‌وضوح آشکار می‌گردد؛ به‌ویژه آن‌که مرز طولانی این استان با کشور عراق و وجود بازارهای مناسب در کشور همسایه و نیز مسیر پرتردد کاروان‌های زیارتی کشور به عتبات عالیات، فرصت ارزشمندی را برای رونق مجدد اقتصاد و سرمایه‌گذاری از طریق گردشگری در این استان فراهم آورده است. هرچند شاخص‌های امنیتی این استان نسبت به سایر استان‌ها، در وضعیت نامناسب و یا بحرانی نیست (Noraiei, 2010: 106)، اما احساس عدم امنیت ناشی از مسائل خاص این منطقه مرزی می‌تواند موفقیت طرح‌های توسعه گردشگری و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در این بخش را با مشکل جدی مواجه نماید. بر این اساس، اهمیت آینده‌پژوهی عوامل مؤثر در مخدوش ساختن انگاره ذهنی احساس امنیت گردشگران که توسعه آتی گردشگری در این استان مرزی را تحت‌الشعاع خود قرار می‌دهد، ضرورت انجام پژوهش حاضر را روشن می‌سازد. در این راستا هدف اصلی پژوهش آینده‌پژوهی عوامل مؤثر در مخدوش ساختن انگاره ذهنی احساس امنیت گردشگران استان ایلام می‌باشد.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

احمدی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «تحلیل فضایی جاذبه‌های گردشگری استان ایلام با تأکید بر اکوتوریسم»، جاذبه‌های گردشگری، طبیعت‌گردی و محدودیت‌های آن‌ها را در سطح استان ایلام شناسایی و شهرستان‌های استان را از نظر امکانات و توانمندی‌های گردشگری سطح‌بندی کرده و راه‌کارهایی در جهت توسعه و بهبود آن ارائه داده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که با توجه به سطوح توسعه و امتیازات به‌دست‌آمده، شهرستان ایلام در گروه تقریباً توسعه‌یافته، شهرستان‌های مهران، دره شهر و شیروان در گروه شهرستان‌های درحال توسعه و شهرستان‌های دهلران، ایوان و آبدانان در گروه فرو توسعه طبقه‌بندی شده‌اند.

تاج‌زاده و همکار (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان «فرآیند و عوامل مؤثر در شکل‌گیری انگاره مقصد گردشگری» کوشیده‌اند مفهومی جامع از انگاره، فرایند آن و عوامل اثرگذار بر شکل‌گیری انگاره گردشگر (چه قبل از بازدید و چه پس از بازدید از مقصد) ارائه دهند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که شکل‌گیری انگاره متأثر از ادراکات و شخصیت گردشگر و همچنین ویژگی‌های مقصد هست.

صیده و همکار (۱۳۹۵) در مقاله «نقش گردشگری بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: شهرستان ایلام)» باهدف شناسایی اثرات گردشگری در توسعه روستاهای شهرستان ایلام به روش پیمایشی، به این نتیجه رسیده‌اند که اثرات ناشی از ورود گردشگران به مناطق روستایی شهرستان ایلام در چهار دسته اثرات اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی-آموزشی، زیست‌محیطی و زیرساختی طبقه‌بندی می‌شوند که اثرات اجتماعی-اقتصادی مهم‌ترین اثرات گردشگری در توسعه روستایی این ناحیه می‌باشند.

شیری (۱۳۹۶) در مقاله «تدوین راهبردهای توسعه صنعت گردشگری در استان ایلام» کوشیده است تا ضمن تحلیل وضعیت موجود، به بررسی نقاط ضعف و قوت و فرصت‌ها و تهدیدات استان ایلام در زمینه توسعه صنعت گردشگری، بپردازد. نتایج پژوهش نشان داد که موقعیت استراتژیک استان از لحاظ عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) در وضعیت متوسط و از لحاظ عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدات) در موقعیت مناسب قرار می‌گیرد که

بیانگر اتخاذ راهبردهای رشد و توسعه می‌باشد. با توجه به موقعیت راهبردی استان و منطبق با نتایج به‌دست‌آمده از مدل SWOT، راهبردهایی پیشنهاد شده است؛ هرچند توجه به ترکیبی از راهبردها برای توسعه صنعت گردشگری، لازم است؛ اما با تحلیل‌های ارائه‌شده راهبردهای ارائه شده در بخش‌های SO و WO با موقعیت راهبردی استان ایلام، اهمیت بیشتری دارند.

آزادخانی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله «بررسی اثرات اجتماعی- فرهنگی توسعه گردشگری شهری ایلام» تلاش نموده‌اند تا اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهری ایلام از دیدگاه ساکنان و گردشگران ورودی به این شهر را مورد ارزیابی و تحلیل قرار دهند. جامعه آماری این تحقیق، جامعه میزبان و گردشگران ورودی به شهر ایلام است. نتایج این تحقیق پیمایشی نشان می‌دهد که توسعه گردشگری شهر ایلام، در تغییرات اجتماعی و فرهنگی تأثیر معناداری داشته و بین توسعه گردشگری و افزایش تغییرات فرهنگی و اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین در این پژوهش، پنج عامل افزایش روابط اجتماعی و برقراری ارتباط مناسب در میان شهروندان، شناخته شدن شهر در سطح منطقه، افزایش سرخوردگی و کاهش اعتماد به نفس ساکنان، تغییر الگوی صمیمیت بین ساکنان شهر و ازدحام و شلوغی به‌عنوان اثرات اجتماعی- فرهنگی در شهر ایلام شناسایی شده است.

شوهانی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله «ارزیابی میزان رضایت گردشگران از محصول گردشگری با استفاده از مدل HOLSAT مطالعه موردی: استان ایلام» آورده‌اند رضایت گردشگران، تأثیر بسیاری بر جهت‌گیری منافع اقتصادی آن دارد. نتایج حاصل از سنجش رضایت گردشگران در این تحقیق بر اساس مدل HOLSAT، گویای سطوح متفاوت رضایت گردشگران از ابعاد محصول گردشگری است. نتیجه کلی این پژوهش میدانی نشان می‌دهد گردشگران تا حدود بسیاری از محصول گردشگری استان ایلام رضایت دارند.

رستمی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله «مدل گردشگری مذهبی در مرز بین‌المللی مهران، تحلیل‌ها و راهبردها» به‌منظور طراحی و تبیین مدل گردشگری مذهبی در مرز بین‌المللی مهران، نظریه‌ها، مدل‌ها و تحقیقات مختلف مرتبط با گردشگری مذهبی را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های پژوهش که به روش پرسشنامه انجام شده نشان می‌دهد الگوی گردشگری مذهبی در مرز بین‌المللی مهران دارای ۶ مؤلفه اصلی شامل شرایط علی، مقوله‌ها، بسترها، عوامل مداخله‌گر، راهبردها، پیامدها و نتایج می‌باشد که طبق نظر خبرگان، این مدل را می‌توان به‌عنوان یک مدل مناسب برای گردشگری مذهبی در مرز بین‌المللی مهران معرفی نمود.

قاسم نژاد و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله «شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری روستایی استان ایلام با استفاده از روش تاپسیس» به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری روستایی استان ایلام پرداخته‌اند. یافته‌ها حاکی از آن است که تعداد ۵ مقوله اصلی و ۲۰ مقوله فرعی به‌عنوان عوامل مؤثر در توسعه گردشگری روستایی استان ایلام شناسایی شده است. همچنین با استفاده از تکنیک TOPSIS فازی، نشان داده شده نظارت کافی و اهرم‌های مؤثر کنترلی در خصوص بهسازی، تعمیر و نگهداری رتبه اول، رونق کسب‌وکار با توسعه گردشگری تجاری و آموزش و تعمیم روش‌های ارتباطی در مناطق گردشگری رتبه دوم و ایدئولوژی حاکم بر جامعه (باورها، اعتقادات) در شکل‌گیری انواع گردشگری رتبه سوم را کسب کرده‌اند.

انور^۱ و همکاران (۲۰۱۲) به اثربخشی شهر ایمن به‌عنوان پایه امنیتی در صنعت گردشگری پوتراجا پرداخته‌اند. آن‌ها بر این باورند که اتخاذ برنامه‌های امنیتی که از بروز و وقوع جرم پیشگیری کند و مقصد را برای گردشگران امن جلوه دهد، در افزایش رغبت آنان برای سفر به مقاصد امن، تأثیر مستقیمی دارد.

جنسن^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی رابطه اعتماد و امنیت اجتماعی به‌مثابه یکی از عوامل مؤثر در انتخاب مقصد گردشگری پرداخته است که نتیجه حاصل از آن نشان می‌دهد که عوامل اعتماد و امنیت اجتماعی در کنار سایر عوامل از جمله تسهیلات زیرساخت گردشگری، مجاورت و نزدیکی جغرافیایی در رونق گردشگری مناطق، اهمیت بسزایی دارد.

کلیکر^۳ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به پیشگیری از تروریسم در مقاصد گردشگری پرداخته‌اند. آنان دریافتند که برای امنیت مقاصد گردشگری، مقامات غیرنظامی بیشتر به همکاری و آموزش و ترغیب اهتمام می‌ورزند؛ حال آنکه نیروهای امنیتی بیشتر به اقدامات عملی در این حوزه اعتقاد دارند. پرک^۴ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به تأثیر کیفیت خدمات رضایتمندی و وفاداری گردشگران در گردشگری روستایی در کشور صربستان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که بین کیفیت خدمات و رضایتمندی و همچنین بین وفاداری و رضایتمندی رابطه مستقیمی وجود دارد.

¹ Anvar

² Jensen

³ Kalaclar

⁴ Peric

هر چند در پژوهش‌های پیشین، اکثراً در قالب پیمایشی به جوانب مختلف گردشگری در استان ایلام پرداخته شده است، اما با توجه به عدم بررسی عوامل زمینه‌ای مؤثر در شکل‌گیری تصویر ذهنی ناظر به ناامنی در استان که سبب حذف آن از مقاصد سفر گردشگران می‌گردد، جای خالی یک پژوهشی تئوریک بنیادین به‌منظور نشان دادن اهمیت تصویرسازی مثبت در رفع و اصلاح این باور و در نتیجه، ضرورت تقویت احساس امنیت به‌منظور قرار گرفتن ایلام در زمره انگاره‌های انتخابی گردشگران و اهتمام به سیاست‌گذاری‌های لازم به‌منظور رفع نواقص و زیرساخت‌های لازم جهت شکوفایی گردشگری در منطقه ناظر به موضوع امنیت، ضرورت تدوین نوشتار حاضر را ایجاب نمود.

احساس امنیت، نیاز حیاتی جامعه بشری

از آن هنگام که انسان برای بقا و تأمین معاش خود با وسایل ابتدایی و دست‌ساز به مقابله با عوامل طبیعی پرداخت تا اکنون که به دنبال عصر صنعتی شدن، سرعت و فن‌آوری رویای برتری بر هموعان و جهان پیرامون خود را از طریق وسایل پیشرفته نظامی و اتمی در سر می‌پروراند، امنیت چه در بُعد روانی آن و چه در بُعد فیزیکی همواره یکی از دغدغه‌های همیشگی او بوده است (Seidaie, 2010: 82).

پیر بوردیو-جامعه‌شناس فرانسوی- با تأکید بر رابطه بین ساختارهای عینی و ساختارها یا پدیده‌های ذهنی در تولید اجتماعی احساس امنیت، اعتقاد دارد از یکسو ساختارهای عینی قرار می‌گیرند که مبنای صورت‌های ذهنی را تشکیل می‌دهند و الزام‌های ساختاری را که بر کنش‌های متقابل وارد می‌شوند، تعیین می‌کنند و از سوی دیگر، اگر کسی خواسته باشد تلاش‌های روزانه فردی و جمعی که در جهت تغییر یا حفظ این ساختارهای عمل می‌کنند را بررسی نماید، باید این صورت‌های ذهنی را در نظر گیرد (Hezargaribi, 2011: 130). ارزیابی ذهنی افراد به‌عنوان کنشگران در تصمیم‌گیری و شکل‌دهی الگوهای عملی رفتاری در جامعه، نقش بنیادی ایفا می‌نماید. بنابراین، بررسی و تبیین ابعاد و زوایای احساس امنیت و متغیرهای تأثیرگذار بر آن در فضای اجتماعی ضرورت غیرقابل‌انکاری پیدا می‌کند. علاوه بر ارزیابی ذهنی کنشگران از منظری که به توسعه اجتماعی مربوط می‌شود، رشد و شکوفایی اجتماعی در گرو ایجاد، حفظ و بازتولید امنیت و احساس آن در جامعه می‌باشد. رشد جامعه و خود شکوفایی آن متکی بر سرمایه‌های انسانی مادی-اجتماعی شهروندان، پستوانه قدرتمند جهت توسعه احساس امنیت است (Bayat, 2009: 18).

مکتب کنش متقابل نمادی، امنیت را با تفسیر ذهنی احساس امنیت افراد از شرایط حاکم بر جامعه که از یک‌سو بر رفتار افراد تأثیر می‌گذارد و از سوی دیگر به‌نوعی تحت تأثیر کنش افراد بر ساخته می‌شود، بنا می‌سازد. در این تعامل متقابل با ساخت و تداوم بنیان‌های نظم و امنیت که بر رفتار اجتماعی افراد استوار است، وجود امنیت در جامعه احساس می‌شود (Bayat, 2009: 32).

آنچه از مرور مجموع دیدگاه‌های فوق استنباط می‌شود این که جامعه سالم پیش از آن که به آسایش نیاز داشته باشد، به امنیت روانی نیازمند است؛ زیرا بیش از آن که امنیت غذایی برای انسان مهم باشد، نیازمند امنیت روانی است. به دیگر سخن، انسان ممکن است برای رهایی از گرسنگی و تشنگی تن به خطر دهد و امنیت جانی و مالی خویش را در معرض خطر قرار دهد، ولی سلب امنیت روانی به حذف انسانیت منجر می‌شود. بر این اساس، وجود امنیت و احساس آرامش، پیش‌نیاز هرگونه فعالیت اجتماعی است و چرخش مالی بالا توأم با اشتغال‌زائی مستقیم و غیرمستقیم صنعت گردشگری نیز بدون وجود امنیت در کشورها و مناطق خواهان جذب گردشگر از جمله استان ایلام، از این قاعده مستثنا نیست.

رابطه متقابل احساس امنیت و انگاره انتخاب مقصد گردشگری

گردشگری به‌عنوان یکی از اولین فعالیت‌های اقتصادی در جهان با تولید درآمد به‌طور پیوسته در حال گسترش است. از آن جا که رشد شتابان گردشگری در جهان و منافع حاصل از آن به‌گونه‌ای است که پس از جنگ جهانی دوم حجم کل درآمد به‌دست‌آمده از این بخش حدود ۵۰۰۰ میلیارد دلار برآورد شده است (Lanquar, 2007: 202)، کشورها و مناطق مقصد گردشگری و مسائل مربوط به آن از جمله اهتمام به رفع نگرانی‌های گردشگران در انتخاب مقصد به دلیل اهمیت تأثیر تصویر ذهنی شکل‌گرفته از مقصد بر روی انگاره انتخاب گردشگران، به دغدغه مشترک کشورها تبدیل شده است (Quian, 2010: 99).

بر اساس مفهوم تصویرسازی، تصاویر و برداشت‌های ذهنی افراد که طی فرآیندی در عینیات تجلی و نمود پیدا می‌کنند از آنچه به چشم دیده می‌شود، در تعیین نوع رفتار آنان به‌مراتب مهم‌تر است. درواقع، تصویرسازی‌ها چه از نوع مثبت یا منفی با متحول ساختن نگرش‌ها، رفتارها را نیز متناسب با آن شکل خواهند داد (Eftekhari et al, 2014: 211). به همین دلیل، با توجه به تفاوت امنیت از احساس امنیت بسته به نوع دریافت ذهنی افراد، اهمیت پیدا می‌کند؛ به‌گونه‌ای که چه‌بسا به‌رغم اتخاذ تدابیر لازم برای برقراری امنیت در جامعه‌ای، ولی وقتی شهروندان چنین احساسی نداشته باشند، در اقدامات و رفتار آنان نشانگان ناامنی مشهود است. در نتیجه، امنیت و احساس امنیت یکسان نیستند. احساس امنیت، بُعد روانی و اجتماعی امنیت

است. شاید مکانی امنیت داشته باشد، اما به دلایل مختلف از جمله سابقه ناامنی یا تبلیغات منفی، مردم در آن احساس ناامنی کنند؛ یا برعکس، مکانی ناامن باشد، اما به دلیل سابقه خوب امنیت و تبلیغات مثبت رسانه‌ای، احساس امنیت در آن وجود داشته باشد (Hazel, 2015: 35).

مرور نظریه بازنمایی یا رهیافت‌های معرفی‌شده توسط استوارت هال می‌تواند به فهم بهتر این موضوع، مدد رساند. هال ضمن تعریف بازنمایی به استفاده از زبان برای تولید نکته‌ای معنادار درباره جهان، معتقد است معانی و مفاهیمی همچون امنیت در ذات وجود ندارند، بلکه ساخته‌شدن آن‌ها نتیجه و برآیند یک‌رویه دلالتی است. از نظر وی، سه رهیافت بازنمایی «رهیافت بازتابی»، «رهیافت تعمیدی» و «رهیافت بر ساخت‌گرا» از طریق زبان قابل‌شناسایی است (Hall et al, 2012: 86). در رهیافت بازتابی، وجود معانی و مفاهیم در جهان که توسط زبان همانند آینه‌ای بازتاب پیدا می‌کند، مسلم انگاشته می‌شود. رهیافت تعمیدی بر این باور استوار است که مؤلف، معنای منحصر به فرد و مورد نظر خود را از طریق واژگان زبانی بر دیگران تحمیل می‌کند. در دیدگاه بر ساخت‌گرا نیز ضمن تأکید بر ماهیت عمومی و اجتماعی زبان، جهان مادی حاوی و ناقل معنا شناخته نمی‌شود، بلکه ساختار زبانی مورد استفاده برای ارائه مفاهیم، مسئول و بستر اصلی تولید معنا شناخته می‌شود. در نظر هال، دو رهیافت بازتابی و تعمیدی به دلیل آن که بازتاب در برابر بازنمایی از درجه اعتبار ساقط است را مردود و رهیافت بر ساخت‌گرا را مورد تأیید قرار می‌دهد (Hall, 1997: 131).

آگاهی از مقصد گردشگری طبق نظر لیمپن که معتقد است «تصاویر در ابتدا تعریف و سپس دیده می‌شوند، حال آنکه تصاویر در ابتدا می‌بایست دیده شوند و سپس تعریف شوند» (Verner, 2005: 112)، پیش از سفر در درون ذهن گردشگران شکل گرفته و انگاره انتخاب آنان را شکل می‌دهد. از همین رو مناطق دارای جاذبه‌های گردشگری پیوسته در تلاش‌اند تا با ارائه تصاویر مطلوب از خود، آنچه در ذهن افراد بیرون از محیط آن‌ها شکل می‌گیرد را مثبت جلوه دهند؛ چه آن که انگاره‌های فرهنگی یک منطقه و تصویرسازی مناسب از آن، به مطلوبیت جاذبه‌های گردشگری آن منطقه خواهد انجامید. «بالدینگ» نیز تأثیر تصاویر درک شده را به عنوان ساختار شناختی مؤثر و کارآمد از شکل‌گیری یک دیدگاه داخلی و جهانی در بازسازی و تغییر موقعیت یک منطقه به سمت مطلوب، پیش از در معرض قضاوت نادرست قرار گرفتن افکار عمومی، مورد توجه قرار داده و بر این نکته تأکید می‌کند که گردشگران بر اساس مطلوب یا نامطلوب ارزیابی کردن مقصدی، اقدام به بازدید دوباره از آن می‌کنند یا نمی‌کنند (Boulding, 1956: 28).

گردشگران از طریق مجموعه آگاهی‌های اکتسابی قبل از دیدن هر مقصد، مقصدهای در دسترس را در ذهن شناسایی و مورد ارزیابی قرار می‌دهند و در نتیجه تصویر شکل گرفته از آن که زمینه انگاره انتخاب آنان را فراهم می‌آورد، حاصل پیام‌های دریافتی مختلف، متنوع و اغلب متضاد از مقصد مورد نظر است که البته این تصویر می‌تواند در ذهن هر دریافت‌کننده پیام، به گونه‌ای مجزا بازتاب پیدا کند؛ اما آنچه مسلم است این که راهنمای انتخاب او در سفر خواهد بود (Kavaratzis, 2009: 62).

با برجسته شدن و اهمیت یافتن ارتباطات استراتژیک، درک، تصویر، اعتبار و اعتماد در نظام نوین بین‌المللی، کشورهای مطرح در عرصه گردشگری به منظور در امان ماندن از قضاوت نادرست افکار عمومی گردشگران و در نتیجه حذف از انگاره‌های انتخابی آنان، نیازمند بازسازی و تغییر موقعیت خود در جهت تصویرسازی مثبت و به سمت مطلوب هستند (Kirovska, 2011: 70). بر این اساس، مردم شهرها، مناطق و کشورهای مختلف از لحاظ عملکرد خود مورد ادراک قرار گرفته و هویت ایشان به طرق مختلف در ذهن مخاطبان سفر، به تصویر کشیده می‌شود.

تأثیر امنیت در انگاره انتخاب مقصد گردشگری

امروزه گردشگری در حال مبدل شدن به یکی از ارکان اصلی اقتصاد تجاری جهان است و بسیاری از برنامه ریزان و صاحب‌نظران، از آن به عنوان رکن اصلی توسعه اقتصادی یاد می‌کنند (Pesonen et al, 2012: 16). در توسعه گردشگری، عوامل متعددی اثرگذارند که امنیت، شاخص‌ترین آن‌هاست. آسایش، راحتی و امنیت، از مسائل بسیار مهمی است که گردشگران را به نقاط مختلف جذب یا از آن‌ها دفع می‌کند. بدون وجود امنیت در یک کشور یا منطقه، امکان شکل‌گیری جریان گردشگری انبوه وجود ندارد؛ چراکه امنیت، نیاز اساسی و ابتدایی انسان است و بدون تضمین آن، هرچند سایر مؤلفه‌های گردشگری پررنگ باشند، کارایی و اثر خود را از دست می‌دهند و در سایه ناامنی محو می‌شوند. امروزه تعداد بازدیدکنندگان از یک کشور و یا منطقه، یکی از شاخص‌های امنیت آن است؛ چراکه وجود تعداد زیاد گردشگر، نشانگر وجود امنیت است. البته این بدین معنا نیست که هر مکانی که گردشگر نداشته باشد، امنیت هم ندارد. نقش و تأثیر صنعت جهانگردی در ترسیم امنیت ملی یک کشور چنان است که بیشتر کشورهای توسعه‌یافته، با وجود داشتن منابع کلان اقتصادی و درآمد ترجیح می‌دهند بر صنعت گردشگری متمرکز شوند. حضور مستقیم بازدیدکنندگان و گردشگران در یک کشور، علاوه بر توسعه اقتصادی و تبادلات فرهنگی، آن کشور را به عنوان یک قطب امن گردشگری به جهانیان معرفی می‌کند (Soboti, 2007: 55).

حضور گردشگران در یک کشور یا منطقه، علاوه بر توسعه اقتصاد و تبادلات فرهنگی، بهترین تبلیغ در مورد وجود امنیت در آن نقطه است (Brendan, 2016: 239) که این امر، به افزایش تصاعدی تعداد گردشگران می‌انجامد؛ بنابراین، به نظر می‌رسد با توجه به شرایط جدید در صنعت گردشگری - که ناشی از رشد مداوم و باثبات این صنعت و ارتقای جایگاه آن در اقتصاد جهان و کشورهاست - بازتعریف رابطه امنیت و گردشگری، امری ضروری است.

امنیت و گردشگری، پارامترهای یک معادله هستند که نسبتی مستقیم با هم دارند. در واقع همان‌طور که یکی از عوامل مهم توسعه گردشگری وجود امنیت است، رونق گردشگری در یک منطقه و تردد گردشگران در یک مقصد، موجب به وجود آمدن امنیت می‌شود. البته نباید فراموش کرد که این قضیه همیشه هم صادق نیست چرا که در برخی مواقع، وجود پدیده گردشگری و رفت‌وآمد گردشگران باعث ناامنی شده است. باین‌وجود، صنعت گردشگری و مقوله امنیت ارتباط تنگاتنگی با هم دارند که یکی از نتایج مثبت سفر، آگاهی گردشگران از این موضوع است که چقدر از نگرانی‌ها و ترس‌هایشان قابل اعتناء و چه مقدار از آن‌ها تحت تأثیر تبلیغات و پیش‌فرض‌های ذهنی خود، عاری از واقعیت است.

در واقع، ایمن بودن مقصد را می‌توان یکی از اصلی‌ترین عوامل مؤثر در تعیین مقصد سفر دانست. هیچ گردشگری علاقه‌مند حضور در شرایط بحرانی یا ناامن مقصد سفر خود نیست. به‌عنوان نمونه در ۱۶ نوامبر ۲۰۰۲ یک سال بعد از حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر، شیوع بیماری سارس (نوعی بیماری حاد تنفسی) در شهر «فوشان» استان گانگ دانگ چین، شمار گردشگران خارجی که قصد بازدید از آن منطقه را داشتند، به‌شدت کاهش داد (Kazemi, 2008: 112). صنعت گردشگری مالزی نیز که ۷/۸ درصد GDP آن کشور در سال ۲۰۰۲ را تشکیل می‌داد و دومین منبع درآمد ارزی آن کشور بعد از صنایع به‌حساب می‌آمد، به‌رغم گزارش تنها ۵ مورد از ابتلای به آن بیماری در آن کشور، با لغو بسیاری از تورها و رزرو هتل‌ها به‌شدت آسیب دید. گردشگران مالزی، ۳۰ درصد کاهش یافته و نرخ اشغال هتل‌ها در سراسر کشور به ۳۰ تا ۵۰ درصد در مقایسه با سال قبل، کاهش و گردشگران تا آخر ماه آوریل همان دوره سفر خود را به نفع کشورهای اروپایی تغییر دادند (Henderson, 2003: 451).

با ذکر مثال‌های فوق، اهمیت تأثیرگذاری امنیت در معنای گسترده آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل در میزان تقاضای گردشگران برای انتخاب مقصد سفر، محرز می‌گردد و این که هرگونه رویداد و تحول نگران‌کننده که باعث شکل‌گیری احساس ناامنی در آنان می‌شود، باید در کاهش رغبت انتخاب مقصد گردشگری جدی گرفته شود. از جمله عواملی که مانع از تکوین احساس امنیت می‌شود، اخباری است که در خصوص ناامنی یک منطقه منتشر می‌گردد.

بازتاب امنیت استان‌های مرزی در امر گردشگری

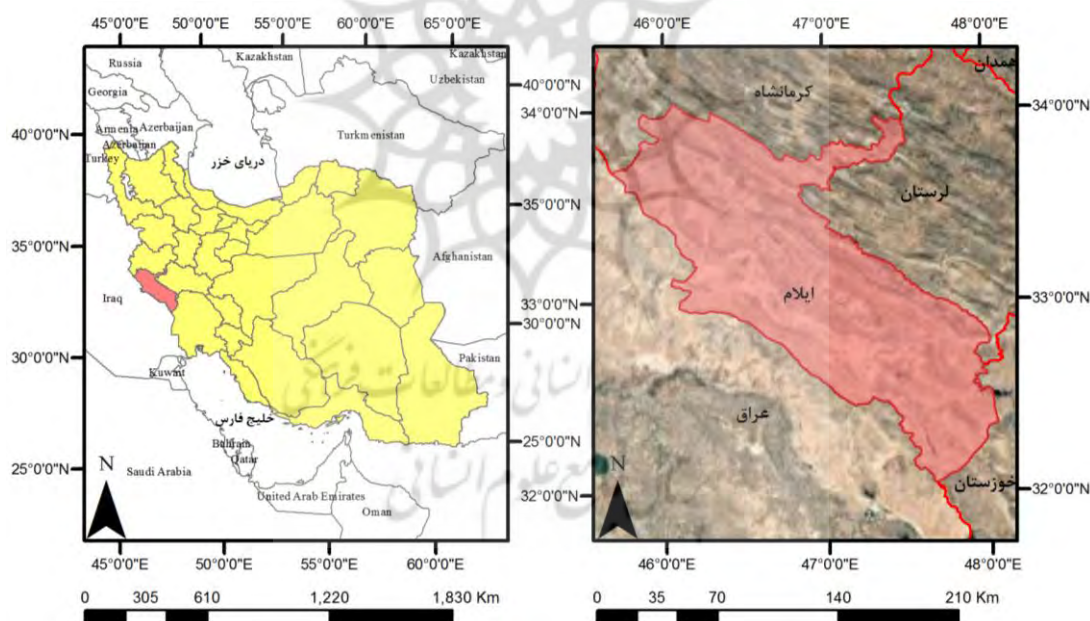
یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در مناطق مرزی پیش روی مسئولان قرار دارد، مسئله امنیت است که مسئله حفظ و گسترش آن، باید مورد توجه مسئولان قرار گیرد (Mousavi et al, 2016). آنچه مسلم است این که در صورت عدم احساس امنیت، امکان حضور و فعالیت در فضاهای شهری منتفی خواهد بود. این مفهوم در شهرهای مرزی که آمیزه‌ای از شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشورهای هم‌جوار را نیز پذیرفته‌اند، دارای اهمیت ویژه‌ای است. این مناطق به دلیل واقع شدن در مناطق پیرامونی و دور از مرکز، چندان موردتوجه قرار نمی‌گیرند؛ زیرا امکان بهره‌برداری از منابع آن‌ها کمتر از مناطق نزدیک به مرکز است (Pena, 2005: 290)؛ به عبارت دیگر، مناطق مرزی در کشورهای جهان سوم به‌طور عام و ایران به‌طور خاص دارای محرومیت‌های متعدد هستند که تا حدودی پایداری جمعیت در این نواحی را با مخاطره مواجه کرده است. قسمت‌هایی از مناطق مرزی ایران از دیرباز به‌عنوان یکی از ناامن‌ترین مناطق به شمار می‌رفته است، چنانچه وجود تهدیدات دائمی نظامی علیه تمامیت ارضی توسط برخی از کشورهای همسایه، تردهای غیرقانونی اتباع مهاجر، فعالیت گروه‌های معاند و قاچاقچیان در کنار توسعه‌نیافتگی، مناطق مرزی را به‌عنوان یکی از نقاط بحران‌خیز و آسیب‌پذیر کشور مبدل ساخته است؛ اما مناطق مرزی گذشته از محدودیت‌های آن، مزیت‌هایی نیز دارند؛ از جمله اینکه مناطق مرزی جزوی از چشم‌اندازهای سیاسی و حکومتی اکثر کشورها محسوب می‌شوند (Ghanbari et al, 2018: 180) و ویژگی‌های خاص این نواحی همانند امکان همکاری‌های بین مرزی، یکی از نشانه‌های بارز فعالیت گسترده در جهت توسعه و رونق این مناطق محسوب می‌شوند. تأمین امنیت سرمایه‌گذاری در این مناطق، فراتر از ابزارهای نظامی و قابلیت‌های جنگاورانه، نیازمند توجه به عوامل غیرنظامی از جمله شناسایی زمینه‌های رشد و توسعه اقتصادی می‌باشد. توسعه و رقابت پایدار زمانی می‌تواند عملیاتی شود که مناطق مرزی، از منابع و قابلیت‌های داخلی منحصر به فرد خود به بهترین شیوه استفاده نمایند.

باتوجه به افزایش پیوندها و کنش‌های بین فضاهای جغرافیایی با ورود به عصر جهانی‌شدن، زمینه برای برجسته‌تر شدن مناطق مرزی بیش‌ازپیش فراهم آورده شده است و این مناطق از بن بست‌های بدون استفاده، به‌سوی فضاهای گره‌گاهی در حال تغییر هستند و این امر، زمینه شکوفایی این مناطق را در طی دهه‌های پیش رو فراهم خواهد کرد. به‌طور حتم شکوفایی و توسعه مناطق مرزی می‌تواند علاوه بر این مناطق، امنیت و توسعه

فضای کشور را نیز به همراه آورد. در مجموع، افزایش فعالیت‌های اقتصادی سالم و سرمایه‌گذاری دولت‌ها در مناطق مرزی از جمله اهتمام به تقویت زیرساخت‌های گردشگری، مشروط به عدم اختلاف فاحش اقتصادی در دو سوی مرز، می‌تواند بر کارکرد ارتباطی مرز تأثیر مثبت داشته باشد (Zaraghani, 2007: 192).

محدوده مورد مطالعه

استان ایلام یکی از استان‌های مرزی در جنوب غربی ایران با مساحت ۱۹۰۴۴ کیلومترمربع که حدود ۱/۴ درصد از مساحت کشور را تشکیل می‌دهد، در غرب کشور بین ۴۵ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی و ۳ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. استان ایلام در غرب دامنه سلسله جبال زاگرس قرار گرفته است. شمال و شمال شرقی استان ایلام از ارتفاعات و کوهستان‌های بلند تشکیل یافته و نیمه غربی و جنوب و جنوب غرب آن از نواحی کم ارتفاع با شیبی به طرف غرب شکل گرفته است. این استان از شمال با استان کرمانشاه، از جنوب با استان خوزستان، از شرق با استان لرستان همسایه است، در بخش غربی با ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک با کشور عراق (بیش از یک‌سوم مرز مشترک ۱۲۰۰ کیلومتری ایران و عراق) هم‌مرز می‌باشد. هرچند این استان جزو مناطق مرزی کشور به حساب می‌آید که همچون سایر مناطق مرزی به دلیل دوری از مرکز و موقعیت مرزی، با عدم توسعه کافی در بخش‌های مختلف روبه‌رو است، اما طبیعت بکر، وجود ابنیه تاریخی و موقعیت مناسب برای تجارت مرزی از ویژگی‌های مثبت این استان جهت توسعه گردشگری و عامل رونق اقتصادی است. هرچند ایلام به دلیل واقع شدن در منطقه مرزی بین ایران و عراق در سال‌های جنگ تحمیلی، زیان‌های قابل توجهی را متحمل شده است و با مشکلات متعددی از جمله محرومیت، فقر اقتصادی و بیکاری علیرغم داشتن نیروهای تحصیل کرده و متخصص دست‌به‌گریبان است، اما با این وجود از لحاظ جاذبه‌های طبیعی جزو مناطق بکر و جاذب گردشگری است.

شکل ۱- نقشه استان ایلام به تفکیک شهرستان

ایلام مهد تمدن ۱۰ هزارساله‌ای است که در لایه‌لایه «تپه علی کش» در شهرستان دهلران می‌توان آن را باور داشت. ایلام که در کنیه‌های بابلی (آلام یا آلامتو) آمده است، به قولی معنی کوهستان یا (کشور طلوع خورشید) را می‌دهد. ایلام، سرزمینی است که در غرب کشور و در میان ارتفاعات زاگرس قرار گرفته که دارای دو خصوصیت دشت در جنوب و کوهستان در شمال می‌باشد (Afshar, 1993: 12).

به همین جهت، این منطقه به دلیل چهارفصل بودن آن موردتوجه گردشگران و مسافران قرار دارد. رشته‌کوه‌های مرتفع و موازی کبیر کوه به طول ۱۶۰ کیلومتر از شمال غربی تا جنوب شرقی استان را دربر گرفته است و قسمتی از مناطق غربی و شمال غربی ایلام را از قسمت‌های دیگر مجزا می‌کند. اعتبار دیرینه این خاک و بوم در کنار جنگل‌های انبوه «بلوط و بنه» و از حرکت و خروش رودهای سیمره و کنجان چم به آن زیبایی مسحورکننده‌ای بخشیده و پرتوهای روح افزای آفتاب از فراز کوه‌های قد کشیده کبیر کوه، مانشت و دینار کوه، ایلام را به سرزمین ناشناخته‌ها تبدیل کرده است. با مرور اجمالی ویژگی‌های طبیعی این خطه به‌ویژه در فصل بهار از جمله ۶۴۰ هزار هکتار جنگل، تنگه‌های بسیار زیبا، کوه‌های متعدد،

دریاچه‌ها، آبشارها و... باید اعتراف کرد که طبیعت هرچه سخاوت در خود داشته در این خطه جادویی به‌تمامی آشکار ساخته است. غار خفاش دهلران، دریاچه دوقلوی سیاه گاو آبدانان، تنگه کافرین بدره، تنگه ویژدرون ملکشاهی، تنگه رازینه بدره، غار زینه‌گان صالح‌آباد، چشمه‌های آبگرم و قیر دهلران و... از آثار شاخص طبیعی استان ایلام در غرب ایران شناخته می‌شوند. در واقع، به‌واسطه این زیبایی‌های طبیعی و طبیعت دست‌نخورده است که ایلام، به عروس زاگرس در کشور شهرت یافته است.

ایلام با تمدنی دیرینه، طبیعی چهارفصل و در اختیار داشتن صدها مؤلفه دیگر، از مناطق نمونه در حوزه گردشگری به شمار می‌آید (Ahmadi, 2009: 14). این شهرستان، جذابیت زیاد، موقعیت جغرافیایی و تنوع آب و هوایی خاصی دارد و بیش از نیمی از منطقه را کوه‌های مرتفع و نیمه مرتفع پوشانده است؛ به‌طور کلی، چهره اصلی شهرستان ایلام را ارتفاعات متعدد تشکیل می‌دهد و دامنه‌های جنگلی کبیر کوه، وجود چشمه‌ها، آبشارها، رودهای کوچک و بزرگ، زیستگاه‌های جانوری با کوهستان‌های برف‌گیر در گوشه و کنار، چشم‌اندازها و مناظر زیبایی را به وجود آورده است. غارهای طبیعی، از جمله غار سیوان و بره زرد دارای بستر آبی و دیوارهای پوشیده از استالاکتیت و استالاکمیت هستند که در صورت مجهز شدن به تأسیسات و امکانات می‌توانند گردشگران بسیاری را جلب کنند. جذاب‌ترین مناطق شهرستان بیشتر در شمال، مرکز و جنوب شرقی شهرستان قرار دارند. این مناطق دارای پوشش جنگلی انبوه، نیمه انبوه و پوشش مرتعی متوسط به بالا هستند و به سبب داشتن ارتفاع مناسب، از شرایط مناسب اقلیمی، عوارض و پدیده‌های زیبای ژئومورفولوژیکی و آثار تاریخی برخوردار می‌باشند و به سبب بالا بودن نزولات جوی (بیش از ۷۰۰ میلیمتر) دارای چشمه‌های پر آب و رودخانه‌های دائمی هستند. قسمتی از این پهنه، پوششی جنگلی با تاج انبوه و گونه‌ای از درختان به اسم «ارغوان» دارد که به دلیل نزدیکی به شهر ایلام، از تفرجگاه‌های اصلی این شهر محسوب می‌شود. در سمت بالای منطقه حفاظت‌شده مانشت و قارنگ در شمال شهر ایلام، عوارض زمین‌شناسی و ژئومورفولوژیکی جلوه زیبایی به منطقه داده است (Shohani et al, 2018: 86). مجموعه آثار طبیعی همچون: جنگل‌های تفریحی ارغوان، مانشت، بانکول، کبیرکوه، تجربان، غارهای طبیعی، چشمه‌ها و تالاب‌ها تنها بخشی از منابع گردشگری منطقه هستند که می‌تواند شهرستان ایلام را به یکی از مناطق مستعد جهت توسعه صنعت طبیعت‌گردی تبدیل کند. با این حال، عواملی بازدارنده مانند بن‌بست جغرافیایی، وجود شبکه حمل‌ونقل با کیفیت پایین، سهم ناچیز استان ایلام در بودجه عمرانی کشور، عدم تبلیغات برای معرفی جاذبه‌های گردشگری استان و نیز احساس عدم امنیت کافی در سفر به این خطه، سبب شده است که از این استعدادها بالایی گردشگری، استفاده شایانی نشود. در صورتی که با سرمایه‌گذاری و استفاده مناسب از این استعدادها، مشاغل زیادی در رابطه با این صنعت، ایجاد و موجب رونق اقتصادی منطقه خواهد شد (Ahmadi, 2009: 123).

به دلیل ارتباط معنادار میان امنیت جانی و مالی بالا و انگیزه مسافرت مجدد به یک منطقه، انتخاب گردشگر تحت تأثیر وجود فاصله روانی ادراک شده از میزان اختلاف محل زندگی خود با مقصد گردشگری، دستخوش نوسان و تغییر می‌گردد (Sousa et al, 2011: 212). در صورت درک فاصله روانی کمتر با مقصد موردنظر گردشگر، شکل‌گیری تصویر مثبتی از مقصد در ذهن او دور از انتظار نیست.

موقعیت جغرافیایی ایلام و وقوع رویدادهایی چون جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و همچنین تنش‌های مختلف از جمله اقدامات داعش در عراق که سبب اختلال در امنیت و آرامش این منطقه مرزی شده، بر امنیت ادراک شده بسیاری از گردشگران از ایلام تأثیر منفی گذاشته و در نتیجه، تصورات غیرواقعی از امنیت این استان در ذهن آنان نقش بسته است. هرچند این ناامنی ممکن است به آن شکلی که مطرح می‌شود در منطقه وجود نداشته باشد اما دورتر از استان، اطلاع‌رسانی نادرست و ناامن جلوه دادن منطقه، تأثیر منفی خود بر تصویر شکل گرفته از آن در ذهن گردشگران را می‌گذارد و ریسک ادراک شده آنان از سفر به این استان را بالا برده که این خودعاملی بالقوه در ایجاد تصویر منفی از آن به‌عنوان مقصد گردشگری است. این امر با نظریه زنجیره مسیر-هدف که توسط روان‌شناسی به نام رابرت هاوس در سال ۱۹۹۶ منتشر شد، تطابق دارد (Hause, 1996: 109). بر اساس این نظریه، از آنجا که گردشگری یک بحث ارادی است و هرگز نمی‌توان کسی را به زور وارد کشوری کرد و یا او را به‌اجبار از کشور خارج نمود، لذا در صورت قابلیت برآورده شده مزایای موردنظر گردشگران با ویژگی‌های مقصد، اراده و انگیزه آن‌ها جهت سفر به مقصد مذکور، افزایش می‌یابد.

مواد و روش پژوهش

پژوهش پیش رو مبتنی بر یک روش‌شناسی تحلیل محتوا و آینده‌پژوهی به آینده‌پژوهی تأثیر احساس امنیت بر انتخاب مقصد گردشگری از یک سو و عوامل مؤثر در ناامن جلوه دادن استان مرزی ایلام در نظر مشتاقان سفر به این منطقه از سوی دیگر پرداخته و تلاش می‌کند به روش استدلال

^۱ بر اساس گزارش‌های منتشره در سایت محلی ایلام، بیشترین جستجوی کلمه داعش در سال ۱۳۹۳ در کل کشور مختص به شهروندان استان ایلام بوده است. مطالعات اکتشافی جدیدتر نشان می‌دهد اگر چه داعش از منطقه بیرون رانده شده، اما هنوز تأثیرات آن باقی است (Abdolrahmani et al, 2018:127).

منطقی فصل مشترک‌های دو حوزه را بازشناسی نماید. از منظر برنامه‌ریزی، اجرای مطالعات آینده‌پژوهی را می‌توان به سه مرحله، (۱) مرحله پیش آینده‌پژوهی، (۲) مرحله اصلی آینده‌پژوهی و (۳) مرحله پسا آینده‌پژوهی تقسیم‌بندی نمود (Mousavi & Kahaki, 2017). این نوشتار بر آن است تا در راستای پاسخ به سؤال در خصوص چگونگی تأثیر احساس عدم امنیت بر انتخاب ایلام به‌عنوان مقصد سفر گردشگران صحت فرضیه «وجود عوامل محیطی، سیاسی و اجتماعی در این منطقه مرزی منجر به احساس عدم امنیت مانع از ترسیم تصویر روشنی از ایلام، سبب حذف این استان از انگاره‌های انتخاب گردشگران گردیده است» را مورد واکاوی قرار دهد. در این ارتباط، پژوهش حاضر که بر اساس هدف، کاربردی و از نوع تحقیقات شناختی محسوب می‌شود، دو محور کلی (الف) تأثیر امنیت در انگاره انتخاب مقصد گردشگری و (ب) زمینه‌های مؤثر در احساس ناامنی استان مرزی ایلام که بر انگاره انتخابی در تصویر ذهنی گردشگران تأثیر منفی می‌گذارد را با گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، موردبررسی قرار خواهد داد.

بحث و ارائه یافته‌ها

ادراک محیطی منفی گردشگران از استان ایلام

تصویر ذهنی از مقصد، شامل انگاره روحی یا ادراک شخصی یا گروهی نسبت به یک مقصد است. شکل‌گیری تصویر ذهنی مؤثر در انتخاب مقصد گردشگری، به شاخص‌های متعددی وابسته هست که یکی از مهم‌ترین آن‌ها کیفیت محیطی مقصد می‌باشد؛ زیرا از این طریق تصویر ذهنی از مقصدهای گردشگری و کیفیت محیط و خدمات ارائه‌شده، بر الگوی رفتاری گردشگران تأثیرگذار بوده و میزان وفاداری گردشگران به مقصدهای گردشگری را تعیین می‌کند؛ بنابراین تصویر ذهنی مطلوب گردشگران از مقصدها و خدمات گردشگری، رابطه مستقیمی با وفاداری آن‌ها به مقصدها دارد؛ زیرا تصویر ذهنی مثبت گردشگران از مقصدهای گردشگری، ناشی از ادراک محیطی و تجربه گردشگری مثبت گذشته گردشگران می‌باشد. البته قابل‌ذکر است که تصویر ذهنی متقابلی هم از گردشگران در ذهن افراد و ساکنین محلی وجود دارد که منجر به عکس‌العمل و پذیرندگی گردشگران توسط ساکنین محلی می‌گردد (Kazemi et al, 2011: 21). اگر تصویر ذهنی گردشگر از مقصد خوب باشد، مشکلاتی که گردشگر در ارتباط با نتیجه یا فرآیند دارد، احتمالاً تا اندازه‌ای به‌واسطه تصویر ذهنی خوبی که دارد، نادیده گرفته می‌شود و اما اگر مشکلات به‌صورت پیوسته رخ دهد، تصویر ذهنی مثبت مخدوش و نهایتاً منفی می‌شود. این تصویر می‌تواند تحت تأثیر منابع مختلفی از جمله تجربه واقعی، تبلیغات دهان‌به‌دهان، تبلیغات رسانه‌ای و غیره باشد؛ بنابراین، می‌توان گفت کیفیت محیطی مطلوب یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در شکل‌گیری تصویر ذهنی مثبت نسبت به مقصدهای گردشگری است. کیفیت محیطی ادراک‌شده می‌تواند از دو بُعد عوامل ملموس و ناملموس موردبررسی قرار گیرد. عوامل ملموس ادراک‌شده می‌تواند شامل محیط فیزیکی و ملموس از قبیل مبلمان، جذاب بودن ظاهر و آراستگی مکان، پاکیزگی محیط، مراکز اقامتی باکیفیت، درجه حرارت و میزان آلودگی صوتی باشد. مقصود از عوامل ناملموس نیز، مواردی است که نمی‌توان آن‌ها را با چشم دید و احساس نمود. از جمله عوامل ناملموس می‌توان به رابطه صمیمی بین افراد بومی و گردشگران، درک گردشگر از میزان اطلاع‌رسانی درباره خدمات به گردشگران و به‌ویژه احساس امنیت، اشاره کرد. همه این موارد به گردشگر کمک می‌کند تا از طریق ادراک محیطی، تصویرسازی ذهنی دقیقی از کیفیت محیط داشته باشد.

از جمله عوامل مؤثر بر ادراک محیطی گردشگران از استان ایلام که مخدوش ساختن تصویر ذهنی و نهایتاً ایجاد انگاره منفی در خصوص انتخاب این استان به‌عنوان مقصد گردشگری را سبب می‌گردد، زیرساخت‌های ضعیف گردشگری به‌ویژه در حوزه راه‌های ارتباطی است. از آنجاکه وضعیت راه‌های مواصلاتی در جذب و یا دفع گردشگر زمینی، تأثیر مستقیم دارد یکی از مهم‌ترین فاکتورهای اساسی در تحرک بخشی به مقوله گردشگری را بهبود و توسعه راه‌های ارتباطی استاندارد و آبرومند تشکیل می‌دهد. جاده‌های بین شهری استان اغلب ناهموار و کم‌عرض هستند (Shohani et al, 2018: 95) و متأسفانه شهرستان‌های مرزی استان ایلام فاقد هرگونه راه استاندارد و آبرومندی می‌باشند؛ تا آنجا که ۸۶ درصد پاسخگویان طی یک پژوهش پیمایشی، کیفیت پایین جاده‌ها را از جمله مهم‌ترین مشکلات گردشگری در شهرستان دره شهر شناسایی کرده‌اند. جاده‌هایی که به این شهرستان ختم می‌شود، دوطرفه و بیشتر با استاندارد پایین می‌باشند و کیفیت آسفالت جاده‌ها در حد پایینی است (Jahanbin et al, 2013: 10). این در حالی است که میزان درآمد ارزی جمهوری اسلامی از عایدات مرز مهران بسیار هنگفت و چشمگیر است ولی راه‌های منتهی به مرز بسیار بد، خطرناک، دو طرفه و غیراستاندارد است و سالانه از ورودی مرز ایران تا ایلام، ده‌ها نفر از هموطنان عزیز دچار سوانح جدی جاده‌ای می‌گردند. وجود نقاط حادثه‌خیز متعدد در جاده‌های استان، آسفالت‌های بی‌کیفیت و کم‌دوام، زیرسازی‌های نامناسب و غیراستاندارد، نبود یا کمبود تابلوهای هشداردهنده و چشمک‌زن، خط‌کشی‌های نامناسب، وجود شانه‌های خاکی غیراستاندارد، نبود یا کمبود دوربرگردان‌های استاندارد، وجود دست‌اندازها یا سرعت‌گیرهای غیراستاندارد و دارای اشکال و ارتفاع گوناگون، اطاله ساخت برخی پروژه‌ها، غیر مهندسی بودن برخی پروژه‌ها و... همواره عامل بروز حوادث ترافیکی و تخریب زودهنگام روکش آسفالت جاده‌ها در راه‌های مواصلاتی این استان بوده است (Nazari, 2023). مشکلات راه‌های مواصلاتی در استان ایلام

در حالی است که این استان به علت برخورداری از جاذبه‌های گردشگری و مرز مشترک با کشور عراق و همسایگی با عتبات عالیات سالانه میزبان میلیون‌ها زائر و گردشگری از اقصای نقاط دنیا می‌باشد که بدون شک عدم استاندارد بودن راه‌های ارتباطی در این استان مشکلات و خسارت بسیاری را برای زائران، گردشگران و مردم استان به دنبال دارد.^۱

تهدیدات امنیتی منطقه‌ای مؤثر در تشدید احساس ناامنی در گردشگران

از زمانی که جامعه‌شناسی هویت علمی مستقلی یافت، مفهوم تصویر ذهنی مؤثر بر احساس امنیت در تعاملات و کنش‌های انسانی در کانون توجه قرار گرفت. تحقیقات و تجارب جهانی بر این نکته تأکید دارند که این تصویر تحت تأثیر نمودهای رفتاری در تعاملات اجتماعی و زندگی جمعی، در نوسان است (Rafiean et al, 2011: 67). طبق بررسی‌ها، در اکثر نقاط دنیا نسبت به میزانی که امنیت وجود دارد، تصویر ذهنی ضعیف‌تری از احساس امنیت در بین شهروندان نقش می‌بندد. این نسبت در ایران - در مقایسه با کشورهای انگلیس و استرالیا - بسیار پایین است. به عنوان نمونه، در ایران، نرخ سرقت منزل به ازای هر ۱۰۰۰ منزل، ۵؛ در انگلیس، به ازای هر ۱۰۰۰ منزل، ۲۰؛ و در استرالیا به ازای هر ۱۰۰۰ منزل، ۲۵ است، درحالی که میزان احساس امنیت شهروندان ایرانی در مقایسه با این دو کشور، کمتر است (Rajabi Pour, 2005: 96).

در استان ایلام این وضعیت، حادث‌تر است؛ به طوری که برخی از آسیب‌های اجتماعی، تبدیل به مسئله و بحران شده‌اند. خودکشی، سرقت، اعتیاد، نزاع و درگیری، چهار مسئله مهم و بحرانی این استان به شمار می‌روند (Ministry of Interior, 2015). امنیت و توسعه در مناطق مرزی با ضریب همبستگی بالا دارای رابطه مستقیم و دوسویه با یکدیگر می‌باشند. به این ترتیب مناطق دارای شاخص‌های بالای توسعه، از ضرایب امنیتی بالاتری نسبت به مناطق توسعه نیافته‌تر برخوردارند (Andalib, 2001: 196). پیامدهای عدم احساس امنیت - به لحاظ جامعه‌شناختی و در میدان عمل و فضاهای اجتماعی - در این مناطق، سرمایه اجتماعی منفی تولید می‌کند. بر اساس تحقیقات انجام شده، روی هم رفته وضعیت شاخص‌های امنیت فضایی - کالبدی، امنیت مخاطرات محیطی، امنیت اجتماعی و کیفیت محیط شهری در استان مرزی ایلام از نظر کارشناسان و شهروندان در وضعیت مناسبی قرار ندارد^۲ (Azadkhani et al, 2018: 151). متأثر از وضعیت مذکور، روند توسعه این استان طی دهه‌های اخیر با مشکلاتی همراه بوده و با انواع تهدیدات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی - امنیتی روبه‌رو بوده است. یکی از مهم‌ترین تهدیدات و مشکلات اقتصادی، وضعیت فعالیت و نرخ بالای بیکاری در این استان است. از آنجا که فقر، انواع مخاطرات ناگوار را به خود جذب می‌کند و برعکس، ثروت (درآمد، قدرت یا آموزش) می‌تواند امنیت و آزادی از مخاطره را خریداری کند (Ritzer, 2001: 733)، علت بالا بودن نرخ طلاق، اقدام به خودکشی و ... در اثر فقر به‌ویژه در شهرهای شمالی استان به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اجتماعی ایلام را می‌توان درک نمود. در مجموع، وفور آسیب‌های اجتماعی، ایلام را - نسبت به سایر استان‌ها - در شرایط بحرانی قرار داده است (Asadi et al, 2014: 42). گسستگی پیوندهای اقتصادی، اجتماعی ساکنین مناطق مرزی استان با مؤلفه‌های اقتصادی - اجتماعی ملی و در بعضی موارد حتی تضاد و بیگانگی همچنین افزایش نرخ بیکاری و مشکلات اجتماعی نظیر خودکشی همراه با تبلیغات عوام‌فریبانه ضد سرمایه‌داری گروهک‌های تروریستی مثل پژاک به‌ویژه در شمال استان، منجر به جذب شدن ساکنان استان (به خصوص شهرستان‌های ایلام و ایوان) در این گروهک‌ها شده است (Alipour et al, 2020: 55).

همچنین اگرچه چرخش رویدادها، وضعیت کنونی منطقه را متحول کرده است اما در بررسی تهدیدهای نظامی، هم‌جواری با کشور عراق و پیامدهای ناشی از جنگ تحمیلی همچنان مهم‌ترین عامل ناامنی این استان است. ترانزیت مواد مخدر با استفاده از موقعیت نوار مرزی استان از کشور عراق به داخل کشور، زمینه‌ساز ناامنی و جلوگیری از گسترش فعالیت‌های سازنده اقتصادی، هست. همچنین تردهای غیرقانونی مرزی میان اقوام و طوایف مرزی با کشور همسایه که اعمال حاکمیت در مرز را دستخوش اختلال نموده و در نتیجه، امکان ورود معاندین نظام و گروهک‌های تروریستی (پژاک، داعش، وهابیون و...) از طریق مرزهای استان ایلام و ایجاد ناامنی در منطقه را فراهم نموده است. وجود میدان‌های فراوان مین در شهرستان‌های دهلران و مهران که باوجود پاک‌سازی هنوز هم احتمال خطر در آن‌ها وجود دارد^۳ را نیز باید به عوامل ناامن کننده مناطق مرزی استان افزود.

^۱ وقوع حوادث دلخراش جاده ای در محورهای مواصلاتی شهرستان دهلران باعث انتقاد شدید امام جمعه دهلران شد. خبرگزاری کرد پرس - ۱۵ فروردین ۱۴۰۱. <https://www.kurdpress.com/news/30078>

^۲ طبق نتایج حاصل از پژوهش آزادخانی و همکاران، سطح شاخص‌های امنیت در شهر ایلام در وضعیت مناسبی قرار ندارد به طوری که شاخص‌های امنیت فضایی - کالبدی، مخاطرات محیطی و اجتماعی از نظر کارشناسان به ترتیب به میزان ۲/۸۲۱، ۲/۶۰۰، ۲/۷۷۶ بود که همگی پایین تر از میانگین موردنظر (۳) بوده است (Azadkhani et al, 2018: 170).

^۳ به گفته خانم سارا فلاحی (نماینده ایلام در مجلس شورای اسلامی)، بر اساس ارزیابی‌های به عمل آمده از سال ۶۷ میزان آلودگی استان ایلام به مین‌های باقی مانده از زمان جنگ، یک میلیون و هفتصد هزار هکتار برآورد شده است. به دیگر بیان، تقریباً بیش از ۸۴ درصد اراضی ایلام آلوده به مین است که هر از چند گاهی انفجار حاصل از برخورد افراد با مین، حوادث تلخی را رقم می‌زند. از شهریورماه ۶۷ تا دی ماه ۱۴۰۰ حدود ۹۶۱ نفر در استان ایلام با مین برخورد کرده اند که از این تعداد ۳۴۸ نفر جان باخته اند، ۶۱۳ نفر مجروح، ۳۸ قربانی آن یا نظامی بوده یا مین روب، ۱۲ نفر آنان کودک، و ۶۰ نفر زن بوده اند (Fallahi, 2023).

شکل شماره ۲- تهدیدات خارجی امنیتی- نظامی احتمالی در مناطق مرزی استان ایلام

(منبع: Alipour & Ahmadi, 2019:32)

از جمله تهدیدات امنیتی دیگر ناشی از جنگ تحمیلی این که محدوده مرزی کردستان و قسمتی از نواحی مرزی کرمانشاه و ایلام به دلیل مجاورت منطقه خودمختار کردستان عراق، به محل مناقشات و چالش‌های دائمی مرزی تبدیل شده است. به دلیل وجود قومیت‌های متنوع و وجود اقلیت‌های مذهبی، برخی از گروه‌ها فعالیت‌های زیادی برای برهم زدن امنیت این مناطق انجام می‌دهند. مبارزه حزب قدرتمند و ملی‌گرای کارگران کردستان (پ. ک. ک) در ترکیه، فعالیت شاخه پژاک (پارتی ژبانی نازادی کوردستان = حزب حیات آزاد کردستان) در داخل ایران و موارد متعدد بی‌ثباتی از قبیل قاچاق کالا و اسلحه از مهم‌ترین چالش‌های سیاسی و نظامی هستند که بسترهای ناامنی مناطق مرزی را مهیا می‌کنند (Chokhajizadeh et al, 2010: 190). از این گذشته، نگاه دولت مرکزی نسبت به مناطق حاشیه‌ای به دلیل همین رفتارهای واگرایانه و ناامنی‌های این مناطق، توأم با بدبینی و سوءتفاهم است؛ بر همین اساس تعامل ملی بین بخش مرکزی و پیرامونی، به‌ویژه مناطق اقلیت نشین نامتجانس‌تر، به‌خوبی برقرار نمی‌شود (Etaat et al, 2008: 69). وجود این دیدگاه‌های تهدید محور نسبت به مناطق مرزی، به‌نوبه خود یکی از عوامل مهم زمینه‌ساز برای گسترش تنش‌های سیاسی و نظامی محسوب می‌شود. با وجود فعالیت گروه‌های معارضی مانند پ. ک. ک در جنوب شرق ترکیه و شمال عراق، پژاک در داخل خاک ایران و سایر گروهک‌های قومی معارض در غرب کشور، تراکم زیاد عمده قوا از نیروهای مسلح در این مناطق و اتخاذ استراتژی سخت‌افزاری در کنترل مرزها با ابزار، تسلیحات و تجهیزات مختلف نظامی را در پی داشته است. این فعل‌وانفعالات، در حوزه گردشگری بی‌تأثیر نبوده است؛ به‌گونه‌ای که تصویر ذهنی گردشگران از مقصد گویای آن است که آنان انتظار بالایی در ارتباط با امنیت نداشته‌اند، به‌طوری‌که در ارتباط با امنیت آن‌ها سطح بسیار پایینی به مقدار ۰/۷۵ را گزارش کرده‌اند (Shohani et al, 2018: 86).

با روال کند فعلی در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی این محدوده مرزی و تداوم محدودیت‌ها و بی‌عدالتی‌های جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مناطق مرزی استان ایلام با منشأهای داخلی و خارجی، افزایش روند رو به تزاید ناامنی در قالب معضلاتی مانند قاچاق انواع کالا و به‌ویژه تجارت اسلحه و مهمات را به‌واسطه زمینه مناسب اجتماعی، سبب گشته است.

سلاح و مهمات غیرمجاز در استان ایلام بنا به علل و جهات مختلفی، مورد استفاده مردم منطقه است؛ از آن جمله ۱- داشتن زندگی عشیره‌ای مخصوصاً عشایر دامدار و کوچ رو به‌ویژه که ایلام یکی از استان‌های عشایری بوده و مردم از قدیم‌الایام به خاطر مقتضیات زمان و الفت عجیبی به سلاح و مهمات داشته‌اند، گونه‌ای که سلاح با فرهنگ مردم این دیار عجین شده است ۲- اختلافات قومی و قبیله‌ای عشیره‌ای در مراتع بیلاق‌ها ۳- داشتن یک نوع برتری بینی و برتری طلبی بین گروه‌ها و قوم‌ها ۴- تلقی این که داشتن سلاح نوعی افتخار است ۵- احساس نگرانی کاذب برای وقایع آتی و ناامنی‌ها و شرایط بحرانی مخصوصاً کسانی که از فرهنگ پایینی برخوردار بوده و اطمینان به ثبات امنیت ندارند و هر تنش و معضل جزئی را

بزرگ جلوه می‌دهند که البته نقش تبلیغات دشمنان نظام نیز مزید بر علت می‌باشد ۶- اهداف مغرضانه سارقان و شکنندگان حریم امنیت در سطح جامعه ۷- فرصت‌طلبان و سودجویان که با خریدوفروش سلاح و قاچاق آن زندگی می‌کنند ۸- استفاده از سلاح در راستای حفاظت از احشام و دام‌ها و نیز شخصی توسط دامداران ۹- استفاده از سلاح و مهمات غیرمجاز به‌عنوان یک وسیله جهت سرگرمی تفریح و شکار بین مردم ۱۰- علاقه وافر مردم به داشتن سلاح و مهمات به‌عنوان یک ارزش در سطح جامعه (Choulaki, 2012: 55).

اشتغال اکثر مردم استان به دامداری و دامپروری و پراکندگی این دامداران در اقصی نقاط کور و دورافتاده که به‌تبع به علت بعد مسافت آنان را از پوشش عوامل حکومتی و پلیس خارج نموده و گاه‌نیز با حیوانات درنده و یا سارقین مسلح مواجه نموده است، باعث گردیده که مردم به سلاح به دیده یک نیاز اساسی نگاه کنند و در واقع به فکر خود تأمین بوده‌اند. از طرفی وقوع جنگ تحمیلی و تصرف قسمت‌هایی از خاک استان توسط رژیم بعث عراق و عقب‌نشینی این ارتش پس از جنگ تحمیلی، باعث به‌جا ماندن سلاح و مهمات فراوان گردید که نهایتاً این سلاح‌ها که اغلب در زیرزمین یا زاغه‌ها انبار گردیده بود، به دست عشایر و مردم استان افتاد. همچنین دستیابی مردم به مواد منفجره از جمله تی ان تی، مین‌های باقیمانده از جنگ و گلوله سلاح‌های سنگین عمل نکرده، اوضاع نابسامان داخل عراق و فقدان حاکمیت قوی در آن کشور، از عوامل ورود و قاچاق سلاح به استان‌های مرزی ایران و از جمله استان ایلام در طول سال‌های اولیه حمله آمریکا به عراق و سقوط حکومت بعث بوده است.

بافت سنتی و عشایری استان ایلام و جمعیت ۸۰ هزارنفری عشایر، این استان را از سایر استان‌های مرکزی کشور متفاوت نموده که به طبع با توجه به این حجم عشایر، برقراری امنیت این عشایر در اقصی نقاط استان برای دستگاه‌های امنیتی و انتظامی به‌صورت کامل امکان‌پذیر نیست. با توجه به آمارهای سرقت احشام طی سال‌های ۸۵ تا ۸۹، چیزی در حدود ۳۰۴ مورد سرقت احشام از عشایر و دامداران توسط سارقین -چه به‌صورت مسلحانه و غیرمسلحانه- انجام شده است. این موضوع به‌تبع خود باعث یک سری ناامنی‌ها در میان این قشر شده و عشایر استان که سهم قابل‌توجهی در تولید محصولات دامی برای کشور و استان دارند به دلیل وجود محدودیت‌هایی در زمینه تهیه سلاح به‌صورت قانونی و مجاز، به‌ناچار برای تأمین امنیت جان، مال، زن و فرزندان و نیز احشام خود در مقابل سارقین در مناطق دوردست، اقدام به تهیه سلاح به‌صورت غیرمجاز می‌نمایند که این امر به‌نوبه خود باعث ایجاد تقاضا برای خرید سلاح می‌گردد و قاچاقچیان نیز با سوءاستفاده از این موضوع، مبادرت به وارد نمودن سلاح و فروش آن به این قشر می‌نمایند. تهیه سلاح غیرمجاز توسط عشایر و دامداران علاوه بر داشتن تبعات منفی، تبعات مثبتی برای استان و عشایر به دنبال دارد چرا که فرصت و امکان هرگونه تجاوز سرقت را به‌نوعی از سارقین و خلافکاران که قصد سرقت از این قشر را داشته باشند گرفته، خود باعث ایجاد امنیت نسبی در مناطق مورد سکونت آنان می‌شود (Choulaki, 2012: 56).

از طرف دیگر، استان ایلام از دیرباز دارای آداب و ویژگی‌ها و رسوم خاص در زمینه باورها و سنت‌ها بوده و به دلیل این موضوعات استفاده از سلاح و مهمات را در زمینه‌های مختلف از جمله مراسم عروسی تفریح و شکار معمول بوده است. همچنین با توجه به اینکه بخش اعظم خاک استان ایلام را کوهستان تشکیل داده و دارای شکارگاه‌های مختلف است، در آن توجه و علاقه خاصی به سلاح وجود دارد؛ به‌طوری‌که از سلاح به‌عنوان ناموس خود نام برده و در حفظ و نگهداری آن حتی از جان و مال و زن و فرزند خود اهتمام به خرج می‌دهند و یا در جای دیگر به‌عنوان یک وسیله تزئینی از آن بر روی دیوارهای خانه‌های خود استفاده نموده‌اند. همه این عوامل دست‌به‌دست هم داده که مردم استان بر اثر فرهنگ و سنت‌های قدیمی، از سلاح به‌عنوان یک ابزار ارزشمند در بین خود نام ببرند ولو اینکه این ابزار از طریق غیرقانونی و غیرمجاز به‌دست‌آمده باشد.

استان ایلام بعد از گذشت ۴۴ سال از عمر انقلاب اسلامی همچنان یکی از استان‌های توسعه‌نیافته و محروم بوده و به لحاظ اشتغال و کار در سطح کشور یکی از استان‌های فقیر به‌حساب می‌آید. نرخ بالای بیکاری ۲۱ درصد در این استان و نبود امکانات شغلی به‌ویژه در مناطق که جمعیت آن‌ها جوان می‌باشد منجر به بروز بحران‌های اجتماعی شده و جرم و جنایت را دامن می‌زند. در چنین شرایطی که افراد سعی دارند به هر نحو ممکن ولو خلاف قوانین و مقررات سعی در یافتن شغلی برای خود باشند، مجبورند با درآمد حاصل از این کار برای خود شغلی پیدا کنند و برای امرارمعاش خانواده‌های خود قدمی بردارند. در بررسی افراد دستگیرشده در رابطه با قاچاق سلاح بالغ بر ۳۱،۳ درصد از افراد دستگیرشده شغل خود را آزاد معرفی کرده‌اند؛ یعنی فاقد هرگونه پایداری در زمینه کسب درآمد بوده‌اند و همین امر باعث شده که در جریان مراودات و خریدوفروش‌هایی در زمینه سلاح و مهمات وارد شوند. بنابر اعلام اداره کل اطلاعات استان ایلام از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ در مجموع بیش از ۱۵۰ نفر عوامل قاچاق سلاح دستگیر و حدود ۷۰۰ قبضه انواع سلاح غیرمجاز که اکثر آن‌ها ساچمه زنی بوده، کشف گردیده است. لازم به ذکر است که توسط نیروی انتظامی استان طی سال‌های ۸۵ تا ۸۹، تعداد ۱۳۱۳ قبضه سلاح جنگی و نیز تعداد ۱۴۸۳ قبضه سلاح شکاری کشف و تعداد ۲۷۴۴ نفر در این رابطه دستگیرشده‌اند. در طول این مدت با استفاده از سلاح گرم تعداد ۴ فقره سرقت مسلحانه، ۶۳ فقره قتل و تعداد ۵۸ فقره خودکشی اتفاق افتاده که نشان از تأثیر مخرب سلاح‌های در دست مردم بر امنیت استان دارد (Choulaki, 2012: 61).

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

گردشگران که با هدف دیدار و آشنایی با آثار و آداب‌ورسوم یک منطقه، اقدام به انتخاب مقصدی برای سفر می‌کنند، هرگز در محیطی نا امن قادر به نیل به اهداف سفر خود نیستند. حتی اگر در منطقه‌ای امنیت وجود داشته باشد اما گردشگر به دلایل مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی احساس امنیت نکند؛ انگاره نبود احساس امنیت نسبت به مقصد سفر، گردشگر را از سفر بازمی‌دارد که در نتیجه، توسعه‌نیافتگی صنعت گردشگری در منطقه هدف را به دنبال خواهد داشت. احساس امنیت، بیشتر از خود امنیت برای گردشگران موردتوجه است و آنان بیشتر تحت تأثیر اطلاعات و آنچه از منطقه هدف شنیده‌اند، نسبت به آن قضاوت می‌کنند. بنابراین تصویر ذهنی از یک منطقه بر دیدگاه و ارزیابی گردشگران از امکانات و تسهیلات گردشگری محیط مقصد و حتی جاذبه‌ها، اثر می‌گذارد.

آینده‌پژوهی در حوزه گردشگری استان ایلام نشان‌دهنده اهمیت تقویت احساس امنیت در جذب گردشگران به این منطقه است. با توجه به موقعیت جغرافیایی و فرهنگی ویژه ایلام، نهادهای سازای احساس امنیت می‌تواند به عنوان یکی از عوامل کلیدی در توسعه صنعت گردشگری این استان محسوب شود. احساس امنیت نه تنها بر روی جذب گردشگران داخلی تأثیر مثبت دارد بلکه می‌تواند اعتماد گردشگران خارجی را نیز جلب کند؛ بنابراین، اتخاذ تدابیر لازم برای افزایش احساس امنیت از طریق بهبود زیرساخت‌ها، خدمات و تأمین محیطی امن و دلپذیر برای بازدیدکنندگان، ضرورت دارد. همچنین، با توجه به ویژگی‌های فرهنگی، تاریخی و طبیعی استان ایلام، ارائه برنامه‌های منسجم که بر احساس امنیت گردشگران تأکید داشته باشد، می‌تواند به تغییر نگرش‌ها و افزایش تمایل سفر به این استان کمک کند. توسعه تعاملات اجتماعی و فرهنگی بین گردشگران و ساکنان محلی نیز می‌تواند به تقویت احساس امنیت و اعتماد کمک کند و در نهایت به رشد پایدار گردشگری در استان ایلام منجر شود. لذا، سرمایه‌گذاری در این حوزه به عنوان یک اولویت، می‌تواند افق‌های جدیدی را در جذب و ماندگاری گردشگران در استان ایلام ایجاد کند.

تنش‌های مختلف در مرزهای غربی ایران، در ادراک منفی گردشگران و ایجاد تصویر نه‌چندان مثبتی در ذهن آنان در انتخاب مناطق جذابی همچون استان ایلام به عنوان مقصد سفر، بی‌تأثیر نبوده و نیست. این استان با وجود غنای کافی از حیث زیرساخت‌های طبیعی و جاذبه‌های فراوان گردشگری، دارای پایه‌های اقتصادی نابسامان و حتی متزلزل هست که دغدغه‌های امنیتی در بخش‌های مختلف را دامن زده است. پایین بودن شاخص‌های توسعه در بخش اقتصاد، مانند نرخ اشتغال و درآمد سرانه، ره‌آوردی جز ایجاد بحران و معضلات عدیده در دیگر بخش‌ها و در نهایت، گسترش فقر عمیق اقتصادی به عنوان یکی از عوامل عمده ایجاد تنش‌های امنیتی و اجتماعی از جمله قاچاق، خودکشی و دیگر ناهنجاری‌ها، به همراه نداشته است. امروزه دیگر مفهوم سنتی مرز به عنوان نقطه تلاقی نیروهای خودی و دشمنان خارجی مطرح نیست، بنابراین باید روی مؤلفه‌های دیگر مؤثر در تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی حساب باز کرد. برقراری امنیت در مرزها لزوماً تقویت استحکامات مرزی برای بازدارندگی نیست، بلکه با توجه به عوامل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی می‌توان با ایجاد محیطی امن و جلوگیری از ناآرامی‌ها و اغتشاشات مرزی و احساس امنیت بیشتر برای ساکنان در این مناطق را رقم زد که بازتاب آن در کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی و ایجاد محیطی امن منجر به توسعه‌یافتگی در جامعه و بسترسازی زیرساخت‌های گردشگری نمود می‌یابد که در پی آن، اصلاح انگاره ذهنی گردشگران و افزایش رغبت آنان در انتخاب این استان مرزی به عنوان مقصد سفر را می‌توان به انتظار نشست.

در پایان راه کارهایی به منظور تأمین امنیت پایدار و اصلاح تصویر ذهنی گردشگران و انتخاب ایلام به عنوان مقصد گردشگری پیشنهاد می‌گردد:

- جهت حل مسائل و مشکلات متعدد امنیتی این مناطق، انجام مطالعات راهبردی روی شاخص‌های امنیت پایدار در سطوح مختلف تصمیم‌گیری در ابعاد سیاسی، نظامی و امنیتی در چارچوب مطالعات جامع آمایش نظامی - امنیتی مناطق مرزی ضروری هست.
- شناسایی و مهار پارامترهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که قابلیت تبدیل به تهدید امنیتی را دارند، باید با توجه به مؤلفه‌های امنیتی موردتوجه قرار گیرند زیرا در صورت بالا بودن ضریب رکود اقتصادی، بیکاری و فقر نمی‌توان نسبت به تحقق امنیت فراگیر در سطح استان خوش بین بود.
- توجه به مشکلات متعدد معیشتی مرزنشینان با گسترش و رونق بازارچه‌های مرزی و حذف تشریفات گمرکی آن‌ها، گسترش شبکه‌های ارتباطی، کمک به رونق اقتصاد کشاورزی منطقه، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف صنعتی، یکجانشین کردن جمعیت کوچ رو، از جمله اقداماتی است که می‌تواند زمینه اشتغال پایدار و ارتقاء شاخص‌های توسعه را فراهم آورد.
- تبلیغات به عنوان یک رکن حیاتی برای پیشرفت و در معرض انتخاب قرار گرفتن گردشگران از مواردی است که متولیان حوزه گردشگری استان به آن توجه نکرده‌اند. از این رو، تربیت نیروی انسانی باکیفیت در بخش گردشگری در استان آشنا به منطقه جهت معرفی جاذبه‌های گردشگری استان از طریق سایت‌های خبری و سائر وسایل اطلاع‌رسانی، می‌تواند در اصلاح انگاره انتخابی در تصویر ذهنی گردشگران از استان مؤثر واقع گردد.

- همان‌گونه که ائمه جمعه و جماعات که با انعکاس کمبودها و نواقص شهرهای مختلف، در رفع آن‌ها نقش‌آفرین هستند در اصلاح باورهای غلط از جمله حمل سلاح در مراسم مختلف توسط عشایر که به استان چهره امنیتی می‌دهد، هم می‌توانند روشنگری داشته باشند.

References:

- Abdul Rahmani, R., Farmarzi, H., & Noor Mohammadzadeh, A. (2018). The reasons for the tendency of the people of Ilam to keep illegal firearms. The 6th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran, Tehran, <https://civilica.com/doc/75955> [In Persian]
- Afshar, I. (1993). Ilam and its Ancient Civilization, first chapter, Tehran: Printing and Publishing Organization of the Ministry of Culture and Islamic Guidance. [In Persian]
- Ahmadi, Z. (2009). Spatial analysis of tourism attractions in Ilam province with an emphasis on ecotourism, Isfahan University, Master's thesis, Faculty of Literature and Social Humanities [In Persian]
- Akbari, V.; Abu Nouri, A. (2014). Classification of factors affecting the economic indicators of foreign tourism; Case Study: Selected Countries, Geography and Development Quarterly, 12(34), 33-65. doi: 10.22111/gdij.2014.1431 [In Persian]
- Alipour, A., & Ahmadi, M. (2019). Analysis and investigation of political, defense and security considerations of land acquisition in border regions of the country (case study: Ilam province). Amad and Defense Technology Quarterly, 3(1), 11-40. https://amfad.sndu.ac.ir/article_2030.html [In Persian]
- Amir Azodi, T., Noori, A., & Jalalvand, M. (2021). Comparison of tourism industry development of Iran and Turkey, 7th international conference on modern researches in civil engineering, architecture, urban management and environment, Tehran, <https://civilica.com/doc/1250202> [In Persian]
- Andalib, A. (2001). The basis and principles of border area training, Tehran: Islamic Revolutionary Guard Corps, Command and Headquarters Academy. [In Persian]
- Anvar, E., Nazriner, A., Neorbaimra, A., & Noor, A. (2012). The effectiveness of safe cit ogram me as Safety basic in tourism industry. Case study in Putrajaya. Procedia- SIIIII aaa aaaa aaaaaa aii eeee() • 777-485.
- Asadi, M., Ahmadi, O., Baziar, N. (2014). Examining the factors affecting the tendency to violence (case study: secondary school students of Chavar district), Ilam Culture Quarterly, 15(42-43). 55- 27. [In Persian]
- Azadkhani, P., Hosseinzadeh, J., & Ghasemizadeh R. (2018). Analysis of the quality of the urban environment with an emphasis on the security components in the city of Ilam, Zagros Perspective Geography and Urban Planning Quarterly, 11(41), 151-173. [In Persian]
- Azadkhani, P., Hosseinzadeh, J., & Salimi Bavandpour, A. (2018). Investigation of the Socio-cultural effects of urban tourism development in Ilam, Urban Social Geography Quarterly, 5(1), 1-15. <https://www.sid.ir/paper/267443/en> [In Persian]
- Bayat, B. (2009). Sociology and sense of security, Tehran: Amir Kabir. [In Persian]
- Boulding, K. E. (1956). The image: knowledge in life and society, University of Michigan press
- Brendan, C. (2016). Tourism Culture: Nexus, Characteristics, Context and Sustainability, Tourism Management, 53(2), 229–243. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517715300224>
- Chokhachizadeh Moghadam, M.; Amini Qeshlaghi, D. (2010). The foundations of creating insecurity in the border areas of West Azarbaijan province from the perspective of military-security geography, Geopolitics Quarterly, 6(3), 186-210. https://journal.iag.ir/article_56948.html. [In Persian]
- Cholaki, G. (2012). Investigating factors affecting the smuggling and storage of illegal weapons and ammunition in Ilam province and its effect on security, Ilam Police Knowledge Quarterly, 1 (3) ,47-64. http://ilam.jrl.police.ir/article_14133.html [In Persian]
- Dakhili Kahnaimoi, J. (2003). Survey of tourism development strategies in East Azerbaijan, master's thesis in the field of geography and urban planning, Tabriz University. [In Persian]
- Das, J. and Dirieno, Cassandra. E. (2006). Global tourism competitiveness & freedom of the press, Journal of Travel Research, 47(4), 470-492.
- Dunyaie Eqtesad newspaper (2018). The contribution of tourism in Iran's economy, April 23, issue number 871932. [In Persian]
- Eftekhari, A.; Zulfaqari, M. (2014). The modern model of America's psychological operations against the Islamic Republic of Iran", Majlis and Strategy Quarterly, 21 (78), 201-233. https://nashr.majles.ir/article_28.html [In Persian]
- Egresi, I. (2021). Alternative Tourism Turkey. Switzerland: Springer
- Etaat, J.; Mousavi, Z. (2008). "Country divisions and sustainable development: a case study: Iran", Geopolitics Quarterly, 4 (3), 57-74. [In Persian]
- Fallahi, S. (2021) Contamination of 84% of Ilam's lands with mines during the war, Kurdish Press news site, December 21:
- Ghanbari, A.; Sardari, A. (2018). Assessment of border areas with emphasis on planning strategies and priorities of border areas (Marivan and Baneh). Geography and Regional Planning Quarterly, 8(2) , 179 -193. doi: 20.1001.1.22286462.1397.8.2.12.1. [In Persian]
- Ghasemnejad, G.; Saei Ersi, I.; Aghajani Mursaa, H. (2021) "Identification and prioritization of effective factors in the development of rural tourism in Ilam province using TOPSIS method", Political Sociology Monthly, 4(4),840-868. doi: 10.30510/psi.2022.365584.4071. [In Persian]

- Hall, C. M, Timothy, Dallen J., Duval David Timothy (2012). Safety and security in tourism: Relationships, management, and marketing. Taylor and Francis Inc.
- Hall, C. M. (1997). Tourism and Politics, John Wiley and Sons, Brisbane
- Hause, R. (1996). Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resources, 5th ed. Englewood Cliffs, NJ, Prentice Hall
- Henderson, J. (2003). Managing Tourism and Islam in Peninsular Malaysia. *Tourism Management*, 24, 447–456. doi: 10.1016/S0261-5177(02)00106-1
- Hezar Jaribi, J. (2011). Feeling of social security from the perspective of tourism development, *Geography and Environmental Planning Quarterly*, 22 (2), 121-143. doi: 20.1001.1.20085362.1390.22.2.7.0. **[In Persian]**
<https://www.kurdpress.com/news/25138> **[In Persian]**
- Jahanbin, R., Zaeri, R. (2013). Investigation and recognition of tourism development strategies of Dareh Shahr city case study, *Farhang Ilam Quarterly*, 14(38 – 39) , 194-208. https://www.farhangeilam.ir/article_4261.html **[In Persian]**
- Jensen, S. (2016). Social trust, safety and the choice of tourist destination. *Business and Management Horizons*, 1(4), 1-9. <http://dx.doi.org/10.5296/bmh.v4i1.9232>
- Kavaratzis, M. (2009). From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brand. *Place Branding*, 1(1), 58-73. <http://dx.doi.org/10.1057/palgrave.pb.5990005>
- Kazemi, M. (2008). *Tourism Management*, Tehran: Samt Publications. **[In Persian]**
- Kazemi, M., Pour, S., Saadat Yar, F., & Bitaraf, F. (2011). The effect of tourists' mental image on the perceived value of Caspian Sea coastal cities with emphasis on the mediating role of the quality of perceived factors; *Journal of Urban Research and Planning*, 2(6), 19-34. DOR: 20.1001.1.22285229.1390.2.6.1.7 **[In Persian]**
- Kirovsk, Z. (2011). Strategic management within the tourism and the world globalization. *Journal of Economics*, 2(1), 69-76. <https://ideas.repec.org/a/ris/utmsje/0028.html>
- Langar, R. (2007). Tourism, migrations and co-development. *International Journal of Sociology*, 65(48), 221-41. DOI:10.3989/ris.2007.i48.75.
- Mehrabi, J. Khalili Shurini, S.; Khalifi, A. (2018). Investigation of obstacles to tourism development in the Islamic Republic of Iran", *Development and Transformation Management Quarterly*. 9(36), 1-10. <https://sanad.iau.ir/Journal/jdem/Issue/42537> **[In Persian]**
- Ministry of Interior. (2015). Survey to measure the country's social capital: Ilam province. Tehran: National Social Monitoring Center: Ministry of Interior. **[In Persian]**
- Mousavi, M. N., & Kahaki, F. S. (2017). Futures Study in territorial Spatial Arrangement. Urmia University. **[In Persian]**
- Mousavi, M., Waysian, M., & Halifipour, H. (2016). Prioritizing Sustainable Security Strategies in Borderline Areas Case Study: Kurdistan Province. *Research Political Geography Quarterly*, 1(2), 55-77. doi: 10.22067/pg.v1i2.43204 **[In Persian]**
- Nazari, M. (2023). The development of Ilam is passing by, Bazar site, July 24: <https://www.tahlilbazaar.com/news/231573/> **[In Persian]**
- Nurai, E., Saidi, M. (2010). Sociological study of committing crime among the youth of Ilam city and social factors affecting it (case study: Ilam Central Prison), *Social Security Studies Quarterly*, 1 (2) , 105-121. http://sss.jrl.police.ir/article_11913.html **[In Persian]**
- Pena, S. (2005). Recent development in urban marginality along Mexico's northern border, *Journal of Habitat International*, 6(29). <https://utminers.utep.edu/spena2/HIJ%20MARGINALITY.pdf>
- Perić, G. , Damić, S. , & Gačić, M. (2020). Impact of service quality satisfaction and loyalty of tourists in rural tourism of Sumadija and Western Serbia. *Economics of Agriculture*, 67(4), 1071-1086. <http://dx.doi.org/10.5937/ekoPolj2004071P>
- Pesonen, J., & Horster, E., (2012), Near Field Communication Technology in Tourism, *Tourism Management Perspectives*, 4 (14), 89-101. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tmp.2012.04.001>
- Rafiq, S. (2008). The development of tourism in the border areas of Iran, *Journal of Borderlands Studies*, 18(1), 99-106. <https://ideas.repec.org/a/ris/utmsje/0009.html>
- Rafiq, M., & Molodi, J. (2011). Approaches and methods of measuring the quality of urban residential environment. First edition. Tehran: Azarakhsh. **[In Persian]**
- Rajabipour, M. (2005). An introduction to the factors affecting the feeling of security; Delving into various aspects of public safety and policing. Collection of articles . Vice-Chancellor of Research, University of Police Sciences. **[In Persian]**
- Ritzer, G. (2001). *Sociological theory in the contemporary era*. Translated by Mohsen Salehi. Tehran: Elmi Publication. **[In Persian]**
- Rostami, A., Aidi, M., Islambolchi, A., Rabiei Mandjin, M. (2021). Religious tourism model in the international border of Mehran, analyzes and strategies. *Educational Management Research Quarterly*, 12 (47), 165-200. <https://sanad.iau.ir/Journal/jearq/Article/1112978> **[In Persian]**
- Saydeh, T., Eshraghi Samani, R. (2016). The role of tourism on rural development (case study: Ilam city). *Rural Economy Research Quarterly*. 3(7), 65-57. <https://sanad.iau.ir/Journal/ruraleconomics/Article/1103123/FullText> **[In Persian]**
- Seidaie, E., Hedayati Moghadam, Z. (2010). The Role of Security in the Development of Tourism, *Social Sciences Quarterly of Shushtar Azad University*, 4(7), 79-110. <https://www.sid.ir/paper/201855/fa> **[In Persian]**

- Shiri, A., Mohammadi, E., & Omid, N. (2017). Compilation of tourism industry development strategies in Ilam province, Farhang Ilam, 18(56 – 57) , 32-54. https://www.farhangeilam.ir/article_61093.html [In Persian]
- Shohani, N., Nik Seresht, M. (2018) Evaluation of environmental capacity for the development of nature tourism in Ilam city using AHP model, Ilam Culture Quarterly, 19(58-59) , 77-93. https://www.farhangeilam.ir/article_78702.html [In Persian]
- Shohani, N., Nik Seresht, M., Tardast, Z., Moghimi, M. (2018). Evaluation of tourists' satisfaction with the tourism product using the HOLSAT model, a case study: Ilam Province. Urban Tourism Quarterly, 5(4), 87-104. doi: 10.22059/jut.2018.259899.498. [In Persian]
- Sobuti, H. (2007). Investigating the influencing factors in the development of tourism in Ilam Province, Ilam: Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization of Ilam Province. [In Persian]
- Sousa, C.M.P. & Lages, L.F. (2011). The PD scale: A measure of psychic distance and its impact on international marketing strategy, International Marketing Review, 28 (2): 201 – 222. <http://dx.doi.org/10.1108/02651331111122678>
- Tajzadeh, A., Ghazarian, G. (2010). Process and effective factors in the formation of tourism destination image, Tourism Management Studies Quarterly (Tourism Studies), 5 (13) ,139-167. doi: 20.1001.1.23223294.1389.5.13.7.7. [In Persian]
- Tucker, H. (2016). Empathy and tourism: Limits and possibilities. Annals of Tourism Research, 57(C), 31–43. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeeanture/v_3a57_3ay_3a2016_3ai_3ac_3ap_3a31-43.htm
- Werner S., Tankard. J. (2005) Theories of mass communication, translated by Dr. Alireza Dehghan, Tehran: Tehran University Press. [In Persian]
- Zaraqani, H. (2007). An introduction to the recognition of international borders, Tehran: University of Police Sciences. [In Persian]

